

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra sociologie a andragogiky

ŽIVOTNÍ ZPŮSOBY VYSOKOŠKOLÁKŮ
LIFESTYLES OF UNIVERSITY STUDENTS

Magisterská diplomová práce

Nely Brejtrová

Vedoucí magisterské diplomové práce: PhDr. Helena Kubátová, Ph.D.

Olomouc 2014

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně a uvedla v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použila.

V Olomouci dne 17. 3. 2014

.....

podpis

Poděkování

Děkuji své vedoucí diplomové práce PhDr. Heleně Kubátové, Ph.D. za odborné vedení, náměty a připomínky. Dále bych chtěla poděkovat studentům, kteří mi poskytli rozhovor.

V Olomouci dne 17. 3. 2014

Obsah

Úvod.....	7
Teoretická část.....	10
1 Vymezení základních pojmů	10
1.1 Charakteristika mládeže.....	10
1.1.1 <i>Výzkumy minulého století</i>	10
1.1.2 <i>Současné charakteristiky</i>	10
1.1.3 <i>Vysokoškoláci</i>	12
1.2 Životní způsob	13
1.3 Životní styl.....	14
1.4 Životní dráha.....	16
1.5 Hodnoty mladých lidí	17
1.5.1 <i>Pojem hodnota</i>	17
1.5.2 <i>Hodnoty mladých lidí</i>	17
1.5.3 <i>Hodnoty a postoje</i>	18
1.6 Subkultury mládeže	19
1.7 Životní způsob vysokoškoláků	20
1.7.1 Bydlení	21
1.7.2 Vstup do manželství	21
1.7.3 Práce, brigády a praxe	22
1.7.4 Vysokoškoláci v dnešní společnosti.....	23
1.8 Vysokoškoláci obecně	25
Praktická část	27
2 Postup a metodologie	27

2.1	Problémová situace	27
2.2	Cíl výzkumu.....	27
2.3	Výzkumné otázky	27
2.4	Typ výzkumu	27
2.5	Metoda sběru dat.....	28
2.6	Vzorek respondentů	29
2.7	Průběh sběru dat	30
2.8	Stručný přehled respondentů	32
3.	Výsledky	33
3.1	Předvýzkum	33
3.2	Charakteristika respondentů a prostředí výzkumu	34
3.3	Analýza rozhovorů.....	39
3.3.1	<i>Otevřené kódování</i>	40
3.3.2	<i>Axiální kódování</i>	56
3.3.3	<i>Selektivní kódování</i>	59
3.3.4	<i>Žebříček hodnot</i>	60
3.3.5	<i>Vyjádření k výsledkům</i>	62
3.4	Shrnutí.....	63
3.5	Kritická diskuze	65
	Závěr	67
	Anotace	69
	Annotation	70
	Seznam použité literatury	71
	Seznam tabulek a grafů.....	73
	Přílohy.....	74
	Příloha č. 1: Scénář rozhovoru.....	75

Příloha č. 2: Přepis rozhovoru	77
Příloha č. 3: Otevřené kódování – kategorie Plány do budoucna.....	82
Příloha č. 4: Vlastnosti a dimenze kategorií	84

Úvod

Zvyšující se počet studentů na vysokých školách nás vede k většímu zamýšlení nad touto skupinou lidí. Statistická ročenka České republiky znázorňuje zvyšující počet vysokoškolských studentů. Od roku 1991 do roku 2005 se počet vysokoškoláků na státních vysokých školách neustále zvyšuje. Jejich počet se téměř ztrojnásobil. Výrazný je také rostoucí podíl žen studujících na vysoké škole (ČSÚ 2007). Charakteristika studentů vysokých škol bude upřesněna v této diplomové práci. Především se zaměříme na životní způsob vysokoškoláků.

Já sama osobně jako studentka vysoké školy pozoruji a snažím se pochopit životní styl svých přátel, spolužáků či spolubydlících. Každý z nás se pravděpodobně chce stát součástí nějaké skupiny a mladí lidé především. Na vysokých školách studují obrovské masy lidí. Jednotliví studenti jen hledají svou skupinu, ke které by náleželi, kde by se cítili dobře. Právě různorodost skupin může být pro většinu studentů pozitivem. Dobrovolská a Duplinský charakterizují vysokoškoláky, jako část populace, která prožívá velmi intenzivní skupinový život. Jejich vzájemná interakce není omezena jen na časově přechodnou dobu v průběhu dne, ale probíhá prakticky po celý den, i v rámci jejich volného času (Dobrovolská, Duplinský 1981, s. 49).

Mladá generace je ve středu pozornosti dnešní moderní společnosti. Mladí lidé jsou považováni za perspektivnější a výkonnější než starší lidé. Často jsou na ně kladeny vysoké nároky. Nachází se v období, kdy musí rozhodovat o své budoucnosti.

V posledních letech bývá trendem, že mladí lidé oddalují založení rodiny a prodlužují délku ekonomické závislosti na rodičích, popřípadě dochází k prodlužování délky studia. Tento jev se rozšířil po revoluci roku 1989.

Životní dráhy jedinců se rozrůžňují. Mění se životní hodnoty, normy a rozšiřuje se individualizace, která je typická pro moderní společnost. V minulosti mladí muži chodili na vojnu, minimum lidí oproti dnešku studovalo na vysokých školách a manželství byla obvykle uzavírána již po 18. roce jejich života. Mladí lidé spolu po svatbě začali bydlet a pro ženu bylo prioritou porodit dítě a starost o rodinu. Jak na tyto hodnoty dnes nahlíží vysokoškolská studentka či student? Brání jim studium v založení rodiny nebo je právě tím důvodem k odkládání závazků?

Tématem této diplomové práce tedy je „*Životní způsoby vysokoškoláků*“. Obor sociologie se tímto tématem zabývá spíše z hlediska mladých lidí a zdravého životního stylu, generačního konfliktu, patologických jevů či subkultur mládeže. Zaměřuje se tedy spíše na mládež obecně. V této práci budeme chtít proniknout konkrétně do životních způsobů vysokoškoláků.

Cílem diplomové práce je popsat různorodé životní způsoby vysokoškoláků. Můžeme předpokládat, že jejich způsob života se bude lišit od obecně pojímané mládeže. Analýza způsobů života české mládeže je v rámci velkých výzkumných šetření spojována většinou s výzkumem hodnotových orientací, generačního konfliktu, sociálně patologických jevů apod.

V první části této práce jsou vymezeny základní termíny vztahující se k tomuto tématu. Druhá část popisuje samotný výzkum, tzn. jeho průběh, metody sběru dat, volbu výzkumného vzorku, popis respondentů, postup analýzy dat a v neposlední řadě výsledky samotného výzkumu.

Řešeným problémem je charakterizování životního způsobu vysokoškoláků. Způsob jakým tráví svůj volný čas. Zajímá nás, čemu dávají přednost. Zda je pro ně prioritou studium nebo ho považují jen za vedlejší činnost při práci či jiných aktivitách.

Jako hlavní výzkumná otázka byla stanovena: *Jaké hlavní diference můžeme pozorovat u životních způsobů vysokoškoláků?* A další doplňující otázky jsou:

- *Jak ovlivňuje studenty jejich rodinný život?*
- *Vytvářejí si strategie pro své životní plány?*

Ve své práci vycházím zejména z titulů zaměřených na řešený problém. Například byla použita literatura od Duffkové: *Životní způsob/životní styl a jeho variantnost* (2005), Kubátové: *Sociologie životního způsobu* (2010), Saka: *Proměny české mládeže: česká mládež z pohledu sociologických výzkumů* (2000), Tučka a kol.: *Dynamika české společnosti a osudy lidí na přelomu tisíciletí* (2003) a další tituly uvedené v seznamu použité literatury.

Odborná literatura je zaměřena na způsob vytváření kvalitativního výzkumu. Byla použita literatura od Corbinové a Strausse: *Základy kvalitativního výzkumu: Postupy a techniky metody zakotvené teorie* (1999), Dismana: *Jak se vyrábí sociologická znalost* (2008) a Hendla: *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace* (2005).

Přílohy obsahují scénář rozhovoru, jeden přepis rozhovoru, tabulku dimenzí a vlastností kategorií a ukázkou otevřeného kódování.

Teoretická část

1 Vymezení základních pojmů

1.1 Charakteristika mládeže

1.1.1 Výzkumy minulého století

Výzkumům mládeže se již věnovali autoři či autorky v 19. a 20. století, není to tedy pouze jev posledních několika let. I v českých zemích mají výzkumy (pedagogické, sociologické a psychologické), různé teorie a poznatky o mládeži taktéž bohatou historii. Mládež byla zkoumána především ve výchovném či vzdělávacím procesu nebo při volnočasových aktivitách (Smolík 2010, s. 19).

Před padesáti lety stanovil Mácha psychologickou charakteristiku mládeže: tato skupina je iniciativní, snaží se překonávat překážky, má sebedůvěru, ctižádost, objevuje se u ní snaha o sebeuplatnění, schopnost vidět to, co starší generace nechápe, chová odpor proti předsudkům, přežitkům a dogmatismu, ale zároveň i zaměření do budoucnosti a romantičnost (Mácha in Smolík 2010, s. 19).

1.1.2 Současné charakteristiky

Můžeme však vyčlenit další charakteristiky mládeže, které ji odlišují od dospělé populace. Patří k nim, cituji:

- „měnící se závislost na rodině, postupné osamostatňování
- intenzivní příprava na profesi, dokončení volby povolání a stabilizace v něm
- specifický způsob života, zdůrazňující aktivity ve skupinách vrstevníků, převaha zábavných činností
- zvláštní psychické rysy a radikalismus postojů, zvýšená kritičnost a morální citlivost“ (Buriánek in Smolík 2010, s. 23).

Sak mládež popisuje: „Mládež je velká sociální skupina lidí se specifickou pozicí a úlohou ve společnosti. Do této skupiny bývají zařazováni jedinci ve věku od ukončení základní školní docházky do věku ukončení sociální zralosti, převzetí všech rolí dospělých a získání plnohodnotného občanského statutu. Obvykle je za horní hranici považován věk 26 až 30 let. Význam této skupiny obyvatelstva je málokdy doceňován, přestože je mládež subjektem téměř všech reprodukčních procesů“ (Sak 2000, s. 13). K zvýšení hranice věku se vyjadřuje také Smolík. U mládeže 21. století sehrává svoji roli tzv. kult mládí, který ovlivňuje fakt, že se mezi mládež počítají i osoby, jež by před několika desítkami let do této kategorie rozhodně nepatřily (Smolík 2010, s. 19). Sak dále poznamenává, že ve věku mládeže je realizována biologická reprodukce společnosti - zakládá se rodina a rozhoduje se na jaké materiální a sociokulturní úrovni bude rodina naplňovat své funkce, včetně výchovy dětí. Některé skupiny mládeže jsou již v pracovním procesu, a tudíž tak vytvářejí ekonomické hodnoty. V tomto období se tedy rozhoduje o reprodukci vzdělanostní úrovně společnosti - jak reprodukci dosaženého stavu vzdělanosti, tak i jeho inovací. Prostřednictvím mládeže také dochází k vývoji hodnotového systému společnosti, protože zvnitřnění hodnotového systému společnosti se neděje mechanickým kopírováním. Mládež je v tomto procesu aktivním subjektem. Tedy přebírá jednotlivé hodnoty diferencovaně a tak zpětně modifikuje hodnotový systém společnosti – to znamená, že vnáší do společnosti inovace (Sak 2000, s. 13-14).

Kubátová popisuje současnou českou mládež jako generaci, která není zatížena žádnou historickou hrozbou, ani nemusela přinášet nějaké oběti. Je to tedy první generace, která si může užívat bez traumat, strachu či hranic. Proto si chce mládež převážně užívat, cestovat a žít si podle svého (Kubátová 2010, s. 229). Tento jev souvisí již s vyjádřením v úvodu, kde je zmínka o revoluci roku 1989. Celkové otevření hranic a větší volnost v rozhodování. Také vstup naší země do Evropské unie umožňuje i velmi mladým lidem snáze cestovat.

Mládež je tedy skupinou, která se postupně učí větší odpovědnosti a snaží se osamostatnit. Horní hranice věku, kdy jedinec spadá stále do mládeže, se neustále zvyšuje. Tento jev souvisí především s mládeží, která studuje na vysokých školách.

1.1.3 Vysokoškoláci

Zaměříme se tedy na mládež vysokoškolskou. Tito mladí lidé mají za sebou období adolescence, dosáhli plnoletosti a jejich názory a hodnoty se ukotvují. Říčan toto období života nazývá jako *mladou dospělost* a vymezuje ji roky 20-30 let (Říčan 2004, s. 55). Dále poukazuje na biologický vývoj, který se v těchto letech značně zpomaluje, oproti adolescenci. Ovšem nastává období velkých rozhodnutí. Jedinec se musí rozhodnout, zda založí rodinu, bude se věnovat výhradně práci a své kariéře či nejdříve absolvuje vysokou školu a další možnosti, které se mladému člověku nabízejí. Směry, jimiž se člověk vydá, existuje nespočet. Učí se žít sám, bez rodičů, navazuje nová přátelství a vztahy, samostatně hospodaří, dokáže spolupracovat bez konfliktů, dokáže jednat dospěle, vytváří si plány do budoucnosti, atd. Tento věk již neznačí tak výraznou naivitu, jako u adolescentů, ale stále je člověk plný nadějí a postupů do budoucnosti (Říčan 2004, s. 229-231.) Dále dodává a vyzdvihuje vlastnosti jako výkonnost, samostatnost či sebejistota.

Všechny tyto vlastnosti jsou v dnešní konzumní společnosti výhodou. Jsou důvodem neustálého vyzdvihování mládí. Můžeme namítat, že tyto vlastnosti mají často i lidé o generaci starší. Ovšem právě vysokoškolsky vzdělaní lidé, s čerstvě nabytými informacemi, s pocitem nepřekonatelnosti dokáží v dnešní uspěchané společnosti pokořit zkušenější jedince. Již při studiu jsou lidé vystavováni neustále zrychlujícímu tempu a jsou připravováni pro konzumní svět.

1.2 Životní způsob

Téma životní způsob rozvádí již Ota Klein roku 1969 ve své knize *Životní styl a moderní civilizace*. Popisuje ho jako nejrůznější formy lidského života, které jsou přítomny běžnému životu. Zahrnuje zde bydlení, oblékání, stravu, vzdělání, výchovu, kontakty s lidmi, ale i umírání. Říká, že: „Životní způsob je souhrn životních norem určitého společenského útvaru v určité historické epoše“ (Klein 1969, s. 37). Dále pak životní styl označuje za substanci životního způsobu, říká, že životní styl označuje kvalitu životního způsobu (Klein 1969, s. 37).

Marie Huláková vysvětluje životní způsob z hlediska socialistické společnosti. Ve své knize *Životní způsob a problém hodnot* vychází především z Marxe a jeho dělby práce či třídní společnosti. Dílo bylo vydáno roku 1980, to je tedy hlavním důvodem zaměření Hulákové především na socialistickou společnost. Huláková vysvětluje životní způsob jako, cituji: „Otázky kladené v současné době v souvislosti s problematikou způsobu života jsou především otázky po hodnotách, po smyslu lidského života. Aktualizuje se otázka, procházející celými dějinami lidstva, otázka, jak žít, aby byl realizován smysl života, aby měl člověk proč žít a věděl, proč žije“ (Huláková 1980, s. 8). Zde můžeme pozorovat, že socialistická společnost si kladla velmi podobné otázky o životním způsobu, jako dnešní společnost.

O pár let později se autorka Staničková též podrobně věnuje životnímu způsobu. Zaměřuje se především na širší dopad životního způsobu jednotlivců, tedy na celospolečenský. Cituji: „Životní způsob jako všeobsáhlý komplex činností, vztahů, hodnot, norem a idejí, se vztahuje ke všem sférám společenské, ba i přírodní skutečnosti. Způsob života je jednou z kategorií, které charakterizují stav společnosti jako celku v daném historickém období za určitých sociálně ekonomických a politických podmínek... Zkoumání způsobu života v rámci té či oné společnosti umožňuje hlubší pochopení sociální podstaty dané společnosti,

společenských vztahů, které spočívají v jejím základě, jejich realizace v konkrétním životě lidí a podmínek a možností poskytovaných společností pro existenci a rozvíjení osobností“ (Staničková 1987, s. 3-5).

Kubátová shrnuje, že neexistuje přesná shoda v charakteristice pojmu způsob života¹. V sociologii bývá tento pojem nazýván různě: životní způsob, životní styl, životní sloh, kvalita života, případně i s životní úrovní. Tento jev Kubátová vysvětluje, cituji: „...sociologie je vědou multiparadigmatickou, což znamená, že v sociologii neexistuje jedna teorie, která by vysvětlovala a popisovala společnost“ (Kubátová 2010, s. 11).

Duffková se také věnuje téměř shodným významům. Životní způsob můžeme považovat za synonymum životního stylu, nelze je jednoznačně od sebe rozlišit. Ovšem různí sociologové mají různé názory. V této práci se především zaměříme na variantnost životního stylu či způsobu. Důležitými aspekty je věk a fáze životního cyklu, pohlaví, vzdělání a typ bydliště (Duffková 2008, s. 115).

Kubátová na tyto dva pojmy nahlíží odlišně z hlediska jejich kvalitativní stránky. Cituji: „...životní způsob je nikoliv ‚systém‘, ale kvantitativní souhrn (činností, vztahů, projevů, aspektů apod.) a životní styl je systém, je pro něj tedy charakteristická provázanost těchto částí životního způsobu“ (Kubátová 2010, s. 13-14).

1.3 Životní styl

Vymezením životního stylu se v současné době zabývá již zmíněná Jana Duffková. Jeho vymezení považuje za velmi nejasné, neboť je tato oblast velmi rozsáhlá a zahrnuje velké množství nesourodých témat. Vysvětluje, že pojem životní styl zahrnuje mnoho představ o jeho významu. Může představovat styl oblékání, zdraví, pohybu, bydlení, ekologického chování a další (Dubský, Duffková, Urban 2008, s. 51).

---

¹ „Předmětem sociologie životního způsobu je způsob života“ (Kubátová 2010, s. 11).

Jiří Šafr se ve své studii *Sociální postavení a životní styl v české společnosti* z roku 2006 zabývá rozdílností životních stylů a sociální stratifikací. Zavádí zde teoretický model „*kulturní všežravosti*“. Popisuje zde skupiny s vysokým sociálním statusem a jejich postoj ke konzumu. Tyto skupiny se vyznačují nadměrným spotřebováváním a přijetím populární kultury a taktéž masový vkus, oproti nižším třídám, které si stále zachovávají vkus spadající do nižší kultury (Šafr 2006, s. 60).

Shrneme-li soubor postojů, představ či hodnot člověka dostaneme ucelený *životní styl* jednotlivců. Kubátová interpretuje pojmy životního stylu podle Linhart (1996): životní tempo, rytmus, intenzita či pravda života, životní projev, sebeprojekce, sebeuplatnění, sebeprožívání, sebeuvědomění, odcizení, smysl života, životní harmonie, životní krása, životní postoj, životní aktivita a další (Kubátová 2010, s. 14). Duffková zjednodušeně vysvětluje životní styl, jako způsob, jakým lidé žijí. Pojetí jejich bydlení, stravování, vzdělávání, chování, práce a další (Duffková 2008, s. 51). Přesnější formulaci životního stylu uvádí: „...životní styl je systémem důležitých složitých činností a vztahů a s nimi provázaných praktik charakteristických pro určitý subjekt v jeho každodennosti“ (Duffková 2008, s. 55).

Tuček popisuje pojem životní styl jako složeninu ze dvou aspektů. Citují: „Materiální aspekt životního stylu odpovídá pojmu životní úroveň a je operacionalizován indikátorem vybavenosti domácnosti předměty dlouhodobé spotřeby. Kulturní aspekt životního stylu je chápán jako kulturní úroveň a je operacionalizován indexem kulturních aktivit“ (Tuček a kol. 2003). Za kulturní aktivity můžeme považovat např. návštěvu divadla, výstavy, kina, kavárny, přátel a jiné, nebo různé koníčky, jako četbu či náročnější fyzické práce doma. Podle mého názoru na sebe navzájem tyto dva aspekty závisí. Pokud má člověk nedostatek materiálních aspektů, především tedy financí, není schopen plně uspokojovat své kulturní aspekty životního stylu. Mladí lidé mají rádi kulturní aktivity, ale jejich finanční rozpočet bývá často omezený.

Výzkum z roku 1999, který provedl Sociologický ústav, uvádí několik variant typologie životního stylu: zdravý životní styl, život s rodinou a pro rodinu, nezávislý život s širším okruhem známých, ekologický šetrný životní styl, životní styl orientovaný na duchovní hodnoty a duchovní život, tradičně venkovský životní styl, životní styl orientovaný na zajištění a udržení nadstandardu, pracovní vytížení i mimo běžnou pracovní dobu (Duffková 2008, s. 134). Můžeme předpokládat, že mladí lidé, studenti, nebudou mít stále ještě přesně vyhraněný životní styl a „hledají“ ho.

1.4 Životní dráha

S pojmem životní způsob a životní styl souvisí pojem *životná dráha*. Jednotlivé úseky našeho života tvoří dráhu, která znázorňuje jednotlivé překlony a období života. Kubátová vysvětluje životní dráhu jako trajektorii člověka v sociálním a historickém prostoru a čase, sled změn, rolí či postojů a popisuje jí jako dynamickou strukturu (Kubátová 2010, s. 109). Každý z nás si určuje a vytváří svou životní dráhu. Podle Nového (1989) dále Kubátová uvádí typickou charakteristiku biografického času, lze jí dělit na čtyři specifické časy: čas života člověka ve smyslu biopsychických vývojových procesů (mládí, zralost, stáří), čas práce – profesní dráha, čas rodinného života – rodinný cyklus a také čas volnočasových aktivit (Kubátová 2010, s. 109).

Sak ve svém díle *„Mládež na křižovatce“* píše, že životní dráhy musíme chápat v kontextu vývoje společnosti. Především popisuje dramatické události české společnosti a jimi ovlivněné generace. Vývoj české společnosti můžeme tedy pozorovat v životních drahách jednotlivců. Sak se zabývá především minulými vlivy na starší generace (Sak, Saková 2004, s. 161-168). Dnešní mládež již není ovlivněna světovými válkami či komunismem, ale spíše zlepšujícími technologiemi a individualismem.

1.5 Hodnoty mladých lidí

1.5.1 Pojem hodnota

Hodnoty obecně jsou často definovány jako to co je dobré, správné, jako postoj, podle něhož přijímáme nebo odmítáme určité podmínky. Hodnota je spojena s představou žádoucího a tím co by mělo být, s ideály a normami, které řídí chování lidí (Dobrovolská, Duplinský 1981, s. 31).

Hodnoty člověka jsou považovány za klíčovou část v jeho životě. Můžeme do nich zahrnout materiální či nemateriální objekty, jako jsou například činnosti, chování, vztahy, vize a další. Jednotlivci pak zauímají určitý postoj a připisují jednotlivým situacím význam. Mohou vyjadřovat žádoucí nebo chtěné skutečnosti (Duffková a kol. 2008, s. 39).

1.5.2 Hodnoty mladých lidí

My se zaměříme konkrétněji na hodnoty mladých lidí a rozdílnost hodnot mezi mládeží a dospělou populací. Mládež se liší od dospělých lidí v preferencích různých hodnot. Cituji: „Přímá závislost na věku znamená, že u mládeže je nižší preference hodnoty a význam této hodnoty s věkem roste. Jde o hodnoty: rodina, být užitečný druhým lidem, politická angažovanost, zdraví a mír. Význam těchto hodnot s věkem roste a v hodnotovém systému dospělé populace mají silnější pozici“ (Sak 2000, s. 84). Naopak hodnoty jako láska, přátelství, zájmy a koníčky, podnikání, svoboda, ale také majetek charakterizují ve srovnání s dospělou populací hodnotový systém mládeže (Sak 2000, s. 84).

O nejvýznamnějších hodnotách jsme se již zmiňovali (př. bydlení, rodina, studium, práce, zdraví). Zajímavou hodnotou, která v dnešní době v naší zemi zaniká, je náboženství. Ale jak velké množství současné generace mladých lidí a především vysokoškoláků vyznává nějaké náboženství? Jak moc je důležité pro mladé lidi v něco věřit? Frič ve své knize *Češi na cestě za svojí budoucností* uvádí výzkum Bednařika a Maškovcové. Ti dělí společnost na dvě skupiny: *nositelé konzervativních tradic* (NKT) a *nositelé modernizačních změn* (NMK). Jeho výzkum je zaměřený na všechny

věkové kategorie. Nás bude zajímat kategorie 19-29 let. Se zvyšujícím věkem se též zvyšuje počet NKT. Oproti tomu mladí lidé jsou ze tří čtvrtin NMK. Zaměříme se konkrétněji na rozdíly mužů a žen. Zde vyplývá větší množství mužů zastupující modernizaci. Pokud se zaměříme na rozdíly dle vzdělání, jasně nám vyplývají vysokoškolsky vzdělaní lidé jako NMK (Frič 2003, s. 95). Podstatný rozdíl může hrát i výchova či místo našeho bydliště. Dále cituji: „Z geografického hlediska tvoří nositelé modernizačních změn nejpočetnější skupinu (37 %) v Praze. Ve zbytku Čech jsou obě skupiny přibližně vyrovnané. Na Moravě je poměr obrácený. Nejpočetnější skupinou jsou zde nositelé konzervativních tradic. Nositelé konzervativních tradic jsou čteněji zastoupeni v obcích do 1000 obyvatel. Naopak nositelé modernizačních změn žijí nejčastěji ve velkoměstech“ (Frič a kol. 2003, s. 97). Jak se k této otázce postaví studenti vysoké školy v Olomouci? Je tu možnost ovlivnění Moravou, větším městem, kterým Olomouc bezesporu je nebo je jejich výchova natolik silná, že se změna prostředí neprojeví?

1.5.3 Hodnoty a postoje

Často můžeme pojem hodnota považovat za synonymum k pojmu postoj. Postoj má však individuální ráz (Dobrovolská, Dublinský 1981, s. 31). Mladí lidé se od sebe mohou odlišovat svými postoji k budoucnosti. S ohledem na životní orientaci si jedinci utváří představy o své budoucnosti v průběhu socializace, tedy po celý život. Vysvětlení socializace podle Duffkové, cituji: „K výstavbě individuální (svérázné) hodnotové struktury a orientace dochází po celý život jednotlivce, a to v procesu socializace, neboli při začleňování člověka do společenských struktur, při jeho učení se sociálními rolím, zvnitřňování hodnot a norem a osvojování si určitých forem chování (exteriorizaci)“ (Duffková 2008, s. 47).

Rozdílnostmi hodnot a postojů mezi mládeží a dospělou populací se zabýval Jiří Buriánek. Ten čerpá z empirického výzkumu „*Aktér 2005*“. Šetření probíhalo v únoru roku 2006. Mládež byla v tomto výzkumu definovaná jako věková skupina od 15 do 25 let (Buriánek 2006, s. 67 in Večerka). Jimi stanovené věkové rozhraní s touto prací příliš nekoresponduje, je

stanovena minimální věková hranice 19 let. Především by bylo vhodné rozmezí rozdělit i z důvodu rozdílného myšlení a představ mladých lidí. Zahrnovat středoškolskou mládež a vysokoškolskou dohromady značí nesourodost vzorku. Během výzkumu se projevily značné rozdílnosti mezi mládeží 15 až 20 let a skupinou 21 až 25 let, jak potvrzuje Buriánek. Mladší skupina se výrazně odlišuje od starší skupiny, především se vyznačuje větší revoltou, menší zodpovědností a přikládá větší váhu zábavě (Buriánek 2006, str. 70-73 in Večerka). Výzkum byl zaměřen především na hodnoty práce, politiky, volný čas, rodinu, mravní zásady či prožívání života. Analýza ovšem neprokázala výraznou odlišnost mladých lidí od dospělých. Jde spíše o pozvolné změny hodnot a postojů. Buriánek se přiklání k možnosti, že mládež je spíše odrazem doby nebo svých rodičů. Výrazné odlišnosti se objevují jen u určitých subkultur mládeže. Především různé formy protestu či anomie (Buriánek 2006, s. 71 in Večerka). Téma subkultur je rozvedeno v další kapitole.

Dobrovolská a Duplinský hovoří v souvislosti s hodnotami také o zájmech, cituji: „Je nutno také rozlišit hodnoty a zájmy, i když v některých filozofických koncepcích se hodnota definuje na základě zájmů. U zájmů se zdůrazňuje spíš prostředek, kterým může být dosaženo výsledku, cíle, jde o uspokojení z procesu činnosti“ (Dobrovolská, Duplinský 1981, s. 31). Pro lepší znázornění životního způsobu vysokoškoláků bude nutné zmapovat i jejich zájmy, jak vyplňují svůj volný čas a co jejich život naplňuje.

1.6 Subkultury mládeže

Již dříve jsme se zabývali životním stylem. V jeho souvislosti můžeme zmínit i pojem subkultura. Subkultura je považovaná za podmnožinu kultury. Subkultura je jistý proud, který zahrnuje odchylky od dominantní, hlavní kultury².

---

² „Kultura je svobodným dílem člověka, není dílem přírody. Spíše by se dalo říci, že kultura je vše to, co není příroda, čemu dal člověk jistý symbolický „tvar a význam“. Kultura je de facto uměle vytvořeným a kultivovaným (pěstovaným) světem“ (Dubský, Duffková, Urban 2008, s. 30-31).

Duffková a kol. vysvětlují subkulturu takto, citují: „Jedná se o dílčí (specifické, zvláštní, více či méně odlišné) soubory norem a hodnot, které lze chápat jako (pokusy o) alternativní (doplňkové) cesty k průměrujícím mainstreamům. ... Subkultura se vždy utváří kolem nějaké klíčové oblasti života určité části populace (například kolem profese, volnočasové aktivity, sociálně-ekonomického či právního statusu, etnicity ...), od které se odvíjí vzorce jednání (například specifický jazyk, způsob oblékání, inklinace k fyzické a verbální agresivitě, koníčky a zájmy) a charakter vztahů k okolí a hodnotám (například výběr/ne/přítel, vztah k přírodě, práci, právu, morálce, penězům, majetku, spotřebě, fyzické kráse, partnerské věrnosti, sexu) (Duffková a kol. 2008, s. 32).

Mladé lidi můžeme považovat za významné tvůrce subkultur, neboť během dospívání hledají svou osobnost a zkoušejí své možnosti. Smolík uvádí, že největší nárůst subkultur mládeže se projevil po roce 1989. V průběhu devadesátých let jejich počet rostl, především naše země přejímala subkultury ze zahraničí (Smolík 2010, s. 17).

Období, kdy mladý člověk začíná pociťovat potřebu patřit do nějaké subkultury, můžeme vymezit začátkem druhého stupně základní školy. Příchodem na střední školu či odborné učiliště se naše názory a postoje mění, ale stále se ještě mladý člověk hledá. Teprve po ukončení střední školy, kdy jde člověk pracovat či studovat na vysokou školu bývají jeho myšlenky již utříděnější, jasnější. Smolík považuje horní hranici 25–30 let za mezník, kdy se většinou subkulturní party rozpouštějí, ovšem není to pravidlem (Smolík 2010, s. 22). Je otázkou jaké typy subkultur vytvářejí vysokoškoláci.

1.7 Životní způsob vysokoškoláků

Pokud se zaměříme konkrétně na vysokoškoláky a jejich životní způsob, bude nás zajímat jejich způsob bydlení, studia, práce, trávení volného času, politické angažovanosti či soužití s dalšími osobami.

1.7.1 Bydlení

Především studenti vysokých škol, kteří studují na škole velmi vzdálené od jejich domova, musejí řešit samostatné bydlení. Mnoho z nich se rozhodne pro jednodušší variantu, bydlení na vysokoškolských kolejích. Ty bývají často obrazem základního jednoduchého bydlení, které však mladým lidem může postačovat. Ovšem velmi často se stává tento typ bydlení příliš hlučným, málo prostorným a bez dostatku intimity. Náročnější jedinci tedy volí náhradní možnost a to bydlení v pronájmu, tzv. privát. Zde už záleží na jednotlivcích, jaké parametry ke svému bydlení potřebují. Většinou si mohou zvolit své spolubydlící, kolik jsou ochotni investovat peněz a zvolit si lokalitu. Převažuje počet studentů na kolejích nebo spíše na privátních bytech? Můžeme se pokusit během výzkumu tuto otázku zodpovědět, ale přesného čísla pravděpodobně nedosáhneme, neboť bude určitě velmi proměnlivé a závislé na stáří studentů a dalších ukazatelích.

1.7.2 Vstup do manželství

Tento věk se často stává i věkem, kdy mladí lidé vstupují do manželství. Studenti však většinou věkovou hranici zvyšují, neboť prozatím žijí odděleně nebo v nesezdaných soužitích. Podle průzkumu *Mladé generace* v roce 1997 je zřejmé, že většina mladých lidí od 21 do 26 let žije převážně odděleně. Ať se jedná o partnerství dvou studentů či jednoho studenta a jednoho ekonomicky aktivního člověka, převládá oddělené soužití. Většina z nich má stále trvalé bydlení u rodičů. Další podnět, který nám z těchto statistik vyplývá, je otázka zda lidé, kteří žijí v oddělených soužitích, pomýšlejí na manželství. Více než polovina respondentů do budoucnosti o manželství přemýšlí (Hamplová, Pikálková in Mansfeldová a Tuček 2002, s. 134-136).

Další studie z roku 1996, kterou uvádí Kuchařová a Tuček směřuje k velmi shodným výsledkům jako předchozí výzkum, citují: „Podle výzkumu svobodných mladých lidí (věk 18-29 let) [SV96] měly v roce 1996 stálého partnera dvě třetiny dotazovaných, statisticky významně více ženy než muži. Podle výpovědi žila společně se svým partnerem asi čtvrtina

dotázaných, statisticky významně muži. Tato skutečnost souvisí s vyšším věkem a častější ekonomickou samostatností mužů a zároveň s menší ochotou mužů vstupovat do manželství a větší preferencí alternativních forem partnerského soužití. Mezi staršími svobodnými dotazovanými desetina žila v nesezdaném soužití s partnerem a své soužití označila jako soužití druha a družky. Byli to především ekonomicky aktivní muži“ (Kuchařová, Tuček 1999, s. 64). V tomto výzkumu se neobjevilo zaměření na dosažené vzdělání. Přesto jsou výsledky velmi shodné s výzkumem z roku 1997 (viz výše).

1.7.3 Práce, brigády a praxe

Zaměříme se také na práci, brigády a nejrůznější praxe, které by měly být pro budoucnost vysokoškoláků stěžejní. V současné době se nabídka stáží neustále rozšiřuje. Zůstává otázkou, v jaké míře studenti tuto nabídku využívají. Absolvování praxe v průběhu studia by mělo být pro studenty samozřejmostí, neboť si své teoretické zkušenosti mohou ověřit v praxi před nástupem do zaměstnání. Dále získají potřebné praktické zkušenosti a u budoucího zaměstnavatele, u přijímacího pohovoru stoupne jejich hodnota. Třetí pilíř reformy financování studentů podle Bílé knihy se zaměřuje na možnosti získání praxe v oboru, již v průběhu studia. Zaměstnavatelé nejsou motivováni přijímat studenty na kvalifikovanější práce, neboť bez praxe je student stejně drahou pracovní silou jako běžný zaměstnanec s ukončeným vzděláním a praxí. Stát chce nepřímo finančně podporovat studenty v příležitostných pracích. Pokud budou podmínky dobře nastaveny, bude tento pilíř sloužit nejen k zlepšení finanční situace studentů, ale povede i k získání potřebné praxe. V konečném důsledku povede k lepšímu uplatnění absolventa na trhu práce (Matějů a kol. 2009, s. 62).

Ivo Možný provedl v roce 2000 výzkum, který se zaměřuje na pracovní možnosti a odměňování podle věku a dosaženého vzdělání. Citují: „Míra nezaměstnanosti se výrazně liší podle vzdělání. Z vysokoškoláků jich byla na konci roku 2000 bez práce 2,6 procenta, se středním vzděláním 4,6

procenta a u osob jen vyučených nebo se základním vzděláním to bylo 15 procent“ (Možný 2002, s. 100). Dále ve svém výzkumu uvádí průměrné hodnocení zaměstnanců. „Na konci roku 2000 činil průměrný hodinový výdělek v České republice 88, 30 Kč...Samozřejmě, že hodinový výdělek výrazně závisí na kvalifikaci...u vysokoškoláků dosáhl 151, 60 Kč za hodinu“ (Možný 2002, s. 103). Možný se zaměřil i na otázku věku. Výzkum poukázal na podprůměrné hodnocení věkové skupiny do třiceti let. Závěrem však dodává, že platové rozdíly podle věku nejsou příliš velké (Možný 2002, s. 104) Studenti by si však neměli dělat velké naděje ohledně svého rychlého nástupu do zaměstnání a nejdříve se zaměřit především na získání praxe. Ivo Možný ve svém výzkumu z roku 2000 uvádí: V České republice v průměru 20 procent vyučených, 25 procent absolventů s maturitou a 20 procent vysokoškoláků pracuje do tří let v jiném oboru, než který studovali. V technicky orientovaných oborech je tento podíl větší (Možný 2002, s. 80).

1.7.4 Vysokoškoláci v dnešní společnosti

Rozdílnost životního způsobu mladých lidí nastává i v jednotlivých typech společností. V dnešní postindustriální společnosti, která je založená na službách, individualismu, rychlém přenosu informací a celkovém technologickém pokroku se pravděpodobně mění i představy mladých lidí. Tuček uvádí ve své knize *Dynamika české společnosti* výzkum, ve kterém se tyto jevy objevují. Především míra orientace na spotřebu spojená s důrazem na pracovní kariéru u mladých lidí. Též konzumentství je charakteristické především pro mladé generace dnešní doby (Tuček 2003, s. 171-173). Konzumní společností se zabývá také Kubátová. Ta říká, že na konzumních postojích dnešní společnosti jsou postaveny konzumní životní styly. Dále cituji: „V tekuté moderní společnosti člověka stačí vykazovat určité vnější znaky k tomu, aby mohl být považován za příslušníka určité skupiny“ (Kubátová 2010, s. 133). Jako příklad uvádí určité prvky odívání, druh hudby, televizních pořadů, trávení večerů a volného času. Z toho tedy vyplývá, že životní styly se podobají stylům potřeby (Kubátová 2010, s. 134). Jakou hodnotu má tedy v dnešní společnosti individualita jedince?

Nebojí se mladí lidé svou jedinečnost ukázat? Pravděpodobně závisí na osobnosti jedince, zda se nebojí „vybočit“ z davu.

Pokud tedy shrneme a specifikujeme životní způsob vysokoškoláků, bude nás především zajímat: Jak žijí, tedy jejich aktuální situace. Život studenta je velmi charakteristický a jen stěží ho můžeme s jiným způsobem života porovnávat. Hlavními aspekty, na které se zaměříme, bude jejich postoj ke studiu, trávení volného času, bydlení, jejich přístup ke stravování, dále pak kvalitu a množství sociálních kontaktů. Mezi sociální kontakty můžeme zařadit rodinu, přátele a ostatní známé. A s těmito všemi aspekty souvisí i finanční situace. Vystačí si s kapesným od rodičů nebo se snaží přivydělat si sami, různými formami brigád? Brigády mohou studenti vykonávat v průběhu školního roku nebo také o letních prázdninách. Jak tedy vysokoškoláci tráví svůj volný čas v létě? V neposlední řadě se zaměříme na budoucnost studenta. Zda přemýšlí o své budoucnosti, vytváří si určité plány nebo ponechává vše tzv. osudu. Jak velkou roli hraje u studentů jejich budoucnost? Plánují si jí nebo nechávají vše tzv. jen plynout? Podle průzkumu z roku 2003 uvádí Frič a kol., že právě studenti a podnikatelé považují plánování za důležité. Tedy především mladí a vzdělaní lidé (Frič a kol. 2003, s. 198). Dle průzkumu je většina lidí do 27 let přesvědčena, že to nejlepší v životě je teprve čeká (Frič a kol. 2003, s. 197). Pokud bychom rozdělili respondenty dle oboru, který studují, našli bychom odchylky? Za jak důležité považují studenti toto období v jejich životě?

Pravděpodobně nastane situace, kdy dojde k prolínání dvou pojmů: životní způsob a životní styl. Jak již bylo dříve zmíněno, Duffková vysvětluje životní styl jako možný styl oblékání, bydlení, zdraví, pohybu či ekologického chování (Dubský, Duffková, Urban 2008, s. 51). Dále pak Duffková rozlišuje životní styl jednotlivce a skupiny. Životní styl skupiny obsahuje určité společné rysy životního způsobu, které jsou typické pro většinu členů konkrétní skupiny (Duffková 2005, s. 81). Jako příklad uvádí Duffková skupinu vysokoškoláků, která je výzkumným vzorkem této práce.

1.8 Vysokoškoláci obecně

Proč je tato práce zaměřena výhradně na vysokoškolské studenty? Odpověď je prostá. Většina studií se věnuje mladým lidem obecně. Stěží můžeme objevit práci věnovanou pouze vysokoškolákům. Avšak tato skupina mladých lidí se neustálým tempem rozrůstá. Vznikají nové a nové vysoké školy, soukromé i státní. „Jít na vysokou školu“ se stalo trendem. Tuček (2003) poukazuje na tzv. *vzdělanostní expanzi*. Toto tvrzení dokazuje tabulkou ze sčítání lidu od roku 1950 do roku 2001. V 50. letech studovalo na vysoké škole pouze minimum mužů (1,6 %) a žen (0,3 %). Postupem času se ovšem počet vysokoškoláků zvyšoval. Nárůst byl velice pozvolný a trval několik desetiletí. Při sčítání lidu v roce 2001 bylo naměřeno již 11 % mužů a 7,2 % žen vysokoškolsky vzdělaných. Do výčtu druhů vzdělání přibýlo ještě vyšší odborné vzdělání (Tuček 2003, s. 70).

Ivo Možný se též zaměřuje na statistiky vysokoškoláků v České republice. Výsledky jeho výzkumu jsou evidentní, uvádí: „Počty studentů vysokých škol a počty jejich absolventů také v České republice výrazně rostou. Zvýšení počtu absolventů mezi rokem 1993 a rokem 2000 z 19 tisíc na více než 37 tisíc znamená nárůst téměř stoprocentní...“(Možný 2002, s. 79). Možný tvrdí, že ve vyspělé Evropě je vysokoškolské vzdělání prodlužování studia a střední škola považována za samozřejmost. V neposlední řadě Možný srovnává Českou republiku s ostatními evropskými zeměmi. Čerpá ze statistik Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD), uvádí: „Podle statistik zemí OECD vstupuje do vysokoškolského vzdělávání v průměru 45 procent populačního ročníku. Více než 60 procent populačního ročníku vstupuje do univerzitních studijních programů ve Finsku a Švédsku, více než polovina v Polsku, Maďarsku, Norsku, Nizozemsku... V České republice vstupovalo v roce 1999 do univerzitních studijních programů pouze 23 procent populačního ročníku, což je nejhorší publikované procento mezi zeměmi OECD, horší než Mexiko s 24 procenty“(Možný 2002, s. 79). Tyto statistiky jsou však již zastaralé

a můžeme předpokládat, že v současné době je již v ČR více jedinců studujících na vysokých školách.

Pokud se máme zaměřit konkrétněji na význam studia na vysoké škole, tak si musíme stanovit tři otázky. Studuji, protože mě daný obor zajímá? Získám po dosažení studia dobře placenou práci? Chci oddálit čas, kdy budu muset nastoupit do pracovního procesu? Většina studentů má ke studiu více důvodů, ale hlavním důvodem bude pravděpodobně dosažení prestiže, vyššího sociálního statusu. Tuček uvádí, cituji: „Dosažené vzdělání a kvalifikaci považujeme za určující statusovou charakteristiku, která podmiňuje zaměstnanecký status a následně pak třídně profesionální zařazení a souhrnný sociální status. Tento předpoklad je východiskem většiny stratifikačních a mobilitních studií“ (Tuček 1996, s. 39).

Vysokoškoláky se zabývají také Sak a Saková. Ve svém díle *Mládež na křižovatce* (2004) odlišují jisté aspekty mládeže podle vzdělání. Můžeme se tedy v jejich výzkumu zaměřit pouze na vysokoškoláky. Největší diference oproti ostatní mládeži se vyskytují v jejich hodnotách a potřebách. Uvádějí, že 57 % studentů vlastní osobní počítač a 67 % jedinců ze skupiny mladé inteligence (Sak, Saková 2004, s. 127). Tento jev však nezabrání studentům v čtení knih. Kategorie vysokoškoláků přečte za měsíc nejvíce knih. Oproti ostatním vzdělanostním strukturám mají značný náskok. Téměř polovina studentů přečte jednu knihu za měsíc (Sak, Saková 2004, s. 115). Tento jev však pravděpodobně souvisí s potřebou studentů číst odbornou literaturu. Dále se zaměřují na problémy mladých lidí ve věku 19-23 let. Na prvním místě se objevují finanční problémy (20 %) a na druhém studijní (12 %) (Sak, Saková 2004, s. 158). Můžeme předpokládat, že tyto dva problémy budou typické i pro vysokoškoláky.

Uvedli jsme si některé statistiky, které dokazují zvyšující počet jedinců studujících na VŠ. Jejich rozdílný způsob života od ostatních mladých lidí nám dokládají studie Saka a Sakové (2004), Friče a kol. (2003) a Možného (2002).

Praktická část

2 Postup a metodologie

2.1 Problémová situace

Výzkumným problémem je charakterizování života vysokoškoláků. Způsob jakým tráví svůj volný čas. Zajímá nás, čemu dávají přednost. Zda je pro ně prioritou studium nebo ho považují jen za vedlejší činnost při práci či jiných aktivitách. Zda vysokoškoláci uvažují o své budoucnosti, o své kariéře a rodině. Dále se zaměříme na jejich sociální kontakty, jejich diferenciaci a plnohodnotnost.

2.2 Cíl výzkumu

Cílem diplomové práce bude popsat různorodé životní způsoby vysokoškoláků Univerzity Palackého Olomouc (UPOL). Zjistit jaké jsou jejich priority a cíle do budoucnosti. Dále specifikovat životní styly vysokoškoláků. Zaměřit se např. na jejich zájmy, názory, hodnoty či plány. Důležitým aspektem bude i zaměření na jejich sociální kontakty, kolik času věnují své rodině, přátelům či přítelkyni/příteli

2.3 Výzkumné otázky

Po definování problémové situace a vytvoření výzkumného cíle jsme si stanovili tři výzkumné otázky, které by měly vést právě k dosažení cíle výzkumu.

- Jaké hlavní diference můžeme pozorovat u životních způsobů vysokoškoláků?
  - Jak ovlivňuje studenty jejich rodinný život?
  - Vytvářejí si strategie pro své životní plány?

2.4 Typ výzkumu

Výzkum bude prováděn pomocí strategie „grounded theory“ aneb „zakotvené teorie“. Disman tuto strategii popisuje jako vytvoření teorie přímo z existujících dat, bez předem stanovených kritérií, která mají být

stanovena. Jedná se o induktivní přístup, bez předem stanovených hypotéz (Disman 2008, s. 299). Je to tzv. vynořující se teorie z dat. Výzkum je ukončen, pokud již nevede k novým změnám. Potom je výzkum teoreticky „nasyčen“ (Disman 2008, s. 300). Hendl popisuje „zakotvenou teorii“ následovně: „Cílem výzkumu, který vychází ze strategie zakotvené teorie, je návrh teorie pro fenomény v určité situaci, na niž je zaměřena pozornost výzkumníka. Vznikající teorie je zakotvená v datech, získaných během studie. Pozornost se věnuje zvláště jednání a interakcím sledovaných jedinců a procesům v daném prostředí“ (Hendl 2008, s. 123) Tento typ výzkumu byl zvolen z důvodu lepšího proniknutí do výzkumného problému. Dále se zde budeme zaměřovat nejen na analýzu samotných rozhovorů, ale také na prostředí výzkumu, chování respondentů v průběhu dotazování a další charakteristiky.

2.5 Metoda sběru dat

Tento empirický výzkum je zaměřen kvalitativně. Hlavní metodou sběru dat bude dotazování, konkrétně polostrukturované rozhovory a následně jejich analýza. Polostrukturovaný rozhovor je typ dotazování na pomezí mezi dvěma krajními typy, strukturovaným a nestrukturovaným rozhovorem. Hendl popisuje strukturovaný rozhovor jako rozhovor s danou strukturou, uzavřenými otázkami a respondent na ně může odpovídat bez pomoci tazatele. Na druhé straně jsou nestrukturované rozhovory, tzv. volné. Ty většinou probíhají formou vyprávění a jejich struktura není předem určena. Jako střední cestu mezi těmito dvěma typy vidí Hendl polostrukturované dotazování. Pro tento typ je charakteristická osnova a celková pružnost dotazování (Hendl 2008, s. 164). Tento typ rozhovoru můžeme přirovnat k Hendlovu rozhovoru pomocí návodu. Rozhovor obsahuje seznam otázek nebo témat a tazatel si tak může kontrolovat v průběhu rozhovoru, zda se věnoval všem tématům. Pořadí otázek se může přizpůsobit rozhovoru. Rozhovory tak získají lepší strukturu a srovnání s ostatními rozhovory (Hendl 2008, s. 174).

Disman hovoří o dvou typech dotazování, standardizované a nestandardizované dotazování. Dotazování formou standardizovaných rozhovorů klade menší nároky na iniciativnost respondentů a dotazovaný tedy nemá příliš možnost na otázku neodpovědět. Dále nám zde vzniká téměř stoprocentní jistota, že dotazovaný bude přesně ta osoba, která byla vybrána do vzorku (Disman 2008, s. 141). Nestandardizovaný rozhovor popisuje Disman podle Babbie (1979) takto: „... je to interakce mezi tazatelem a respondentem, pro kterou má tazatel jen velice obecný plán. Tento plán nezahrnuje výčet otázek, jejich znění ani jejich pořadí“ (Disman 2008, s. 308). Dále Disman říká, že nestandardizované postupy napomáhají získat lepší informace o jedinci a nabízejí lepší porozumění (Disman 2008, s. 126).

Naší cílovou skupinou dotazování jsou studenti vysoké školy, tedy mladí lidé. Mladší generace jsou většinou úspěšnější nebo nejsou ochotni příliš mluvit o svém životě, tak jako např. senioři. Z tohoto důvodu byla zvolena metoda dotazování formou polostrukturovaných rozhovorů. Studenti nemusí sami od sebe o sobě vyprávět. Jsou směřováni, aby hovořili o určitých tématech z oblasti jejich života. Zároveň však nejsou omezeni odpovídat pouze na připravené otázky.

2.6 Vzorek respondentů

Tento výzkumný projekt je orientovaný na speciální cílovou skupinu, kterou tvoří mladí lidé.

Cílovou populaci pro náš výzkum tvoří studenti vysoké školy Univerzity Palackého v Olomouci, fakulty filozofické a přírodovědné, kteří jsou ve věku 20-23 let. Typické pro ně je právě to, že jsou v období života, kdy by již měli začít přemýšlet o své budoucnosti. To je spojeno s jejich studiem či zaměstnáním, s volbou partnera a společným soužitím, s přechodným bydlením kromě bydlení rodičů a podobně.

2.7 Průběh sběru dat

Kvalitativní výzkum probíhá formou vzájemně se prolínajících činností. Disman považuje sběr dat za součást terénního výzkumu. Zároveň se sběrem dat však probíhá vytváření vzorku, analýza i interpretace (Disman 2008, s. 299)

Prvním krokem bylo vytvoření scénáře rozhovoru (viz příloha č. 1). Scénář rozhovoru byl sestaven na základě stanoveného výzkumného cíle a výzkumných otázek. Osnova (scénář) rozhovoru se skládá z první úvodní otázky a posléze navazuje dalšími devíti tématy. Podrobněji popisují v dalším odstavci. Nadále proběhl předvýzkum. Disman o předvýzkumu říká, cituji: „Předvýzkum je opět prováděn na malém vzorku naší cílové populace...je testem nástrojů, které ve výzkumu hodláme použít...Cílem tu je obvykle testovat srozumitelnost a jednoznačnost otázek“ (Disman 2008, s. 122). Byly dotazovány dvě studentky UPOL, ve věku 22 a 23 let. Pro upřesnění a úpravu otázek, tak aby byly co nejlépe srozumitelné. Jak říká Disman, srozumitelnost otázek může být pro nás přijatelná, ale pro jiné skupiny populace může být zcela matoucí (Disman 2008, s. 122). Dalším krokem bylo přesné vymezení výzkumného vzorku respondentů. Tedy vymezení věkové hranice a prostorové vymezení, jak je uvedeno v předchozí kapitole. Respondenty jsem získala pomocí kontaktování studentů z mého okolí, které představuje Univerzita Palackého v Olomouci. Byla použita metoda „snow-ball“ neboli „sněhová koule“, kde je cílem nasytit seznam určitých jedinců. Konec dotazování nastává v situaci, kdy již nový respondent nepřináší žádné nové informace (Disman 2008, s. 304). Jednotliví respondenti doporučují další respondenty, kteří jsou vhodní do výzkumného vzorku. Hendl podle Pattona (1990) vysvětluje sněhovou kouli, jako metodu vhodnou pro interview. Je prováděna formou volby dalších případů na základě doporučení již zkoumaných jedinců (Hendl 2005, s. 154).

Rozhovor probíhal v několika částech. Po představení výzkumu respondentovi následovalo ujištění o jeho anonymitě, neboť se v průběhu

rozhovoru mohou objevovat otázky intimnějšího charakteru. Dále bylo požádáno o svolení pro nahrávání rozhovoru. Rozhovor byl zahájen výzvou k respondentovi, aby se pokusil vyprávět o svém typickém týdnu, co prožívá, kolik času má na své záliby, přátele či rodinu, dále byl vyzván, aby mluvil o studiu, letních prázdninách či o svých životních plánech do budoucnosti. Na přesném pořadí otázek nezáleží. Formulace otázek bylo možné přizpůsobovat podle aktuální situace. Rozhovory byly uskutečňovány v pronajatých bytech/pokojích respondentů nebo v prázdných učebnách filozofické fakulty a jeden rozhovor probíhal v kavárně. Útulnost prostředí se odvíjela od typu bydlení a osobnosti samotného dotazovaného. V pokojích dívek byl větší pořádek než u chlapců. Rozhovory, které probíhaly v učebnách, nám bohužel neprozradily tolik o osobnosti člověka, jako rozhovory probíhající v pokojích ostatních dotazovaných. Atmosféra v průběhu rozhovorů byla téměř vždy uvolněná a přátelská. Nepochotu odpovídat jsem pocítila pouze u jednoho dotazovaného. Délka trvání rozhovorů nebyla příliš dlouhá. Studenti hovořili spíše stručně a jasně se vyjadřovali k tématu. Přesná doba trvání nahrávek se tedy pohybuje okolo 20-30 minut. Pro doplnění a upřesnění informací byla použita tzv. sondáž. Hendl o sondáži říká, cituji: „...slouží k prohloubení odpovědí v určitém směru. Má probíhat v normálním konverzačním stylu, tazatel nemá dávat najevo, že mu na ní záleží. Sondážní otázky se v předpisu pro interview zřídka uvádějí“ (Hendl 2008, s. 170). Po ukončení rozhovoru následoval jeho doslovný přepis. Jako názorný příklad je uveden v příloze č. 2 rozhovor s respondentkou Veronikou (23 let). Obtížnost přepisů byla závislá na délce rozhovoru, míry rušivých aspektů v průběhu rozhovoru a dialektu dotazovaných. Dva respondenti mají moravské nářečí, proto pro mě bylo obtížnější porozumět těmto dvěma nahrávkám. Největší rušivé aspekty vznikaly z důvodu velké obsazenosti bytů respondentů. Studenti bydlící na privátě mají větší počet spolubydlících. Většina těchto spolubydlících nebrala ohledy na probíhající rozhovor a potřebu tichého prostředí. Po přepsání rozhovorů následovalo jejich otevřené, axiální a selektivní

kódování. Posledním krokem byla analýza rozhovorů, shrnutí výsledků a vytvoření závěrů.

2.8 Stručný přehled respondentů

Dotazováni byli pouze studenti a studentky ve věku 20-23 let, studující na UPOL. Vzorek obsahuje pět žen a sedm mužů. Z tabulky můžeme vypočítat, že počet studentů je v poměru 50/50 z filozofické a přírodovědecké fakulty. Trvalé bydliště respondentů je diferencované. Čtyři respondenti bydlí ve velkých městech a ostatní pocházejí z menších měst či z vesnic.

Tabulka 1: Stručný přehled respondentů

ČÍSLO	JMÉNO	VĚK	FAKULTA UPOL	BYDLIŠTĚ (počet obyv.)
Resp1	Veronika	23	FF	600
Resp2	Petra	21	PŘF	8,5 tis
Resp3	Adam	23	FF	400
Resp4	Kateřina	22	FF	58 tis.
Resp5	Věra	21	FF	1,5 tis.
Resp6	Honza	21	PŘF	3 tis.
Resp7	Radek	20	FF	50 tis.
Resp8	Pavel	21	PŘF + FF	27 tis.
Resp9	Matyáš	21	PŘF	27 tis.
Resp10	Lukáš	21	PŘF	1 tis.
Resp11	Petr	20	PŘF	2 tis.
Resp12	Blanka	23	FF	3,5 tis.

Zdroj: Vlastní šetření

Tabulka Stručný přehled respondentů byla vytvořena za účelem lepšího přehledu respondentů a pro lepší orientaci v textu. Obsahuje pouze studenty filozofické a přírodovědecké fakulty univerzity Palackého v Olomouci.

3 Výsledky

3.1 Předvýzkum

Dvě studentky z filozofické fakulty, vhodné pro náš výzkumný vzorek byly vybrány a požádány o zodpovězení příslušných otázek, které byly vytvořeny na základě stanoveného výzkumného cíle a problémové situace.

V průběhu dvou rozhovorů bylo zjištěno několik ukazatelů životního způsobu/stylu studentů VŠ. Respondentkami byly dvě studentky ve věku 22 a 23 let. Obě dvě mladé ženy přikládají svému studiu velký význam. Snaží se klást školu na první místo ve svých hodnotách, ale ne vždy je to možné. Mají pocit, že zanedbávají rodinu, popřípadě svého přítele. Uvádějí, že mají nedostatek času pro trávení chvil se svými nejbližšími a mnohdy pozorují oslabení citových vazeb. Studium není jediným problémem jejich nedostatku času, ale velký význam zde hrají také brigády a stáže. Jedna z respondentek chodí pravidelně až na tři brigády. Její kapesné se jeví jako nedostatečné a chce si ušetřit i nějaké peníze do budoucnosti, na cestování. Druhá respondentka nepocituje finanční tíseň, ale zapojuje se do mnoha charitativních projektů. Dále absolvuje praxi v rámci psaní diplomové práce. Ať již své aktivity dělají dobrovolně či nedobrovolně uvádějí pocit stresu z nahromaděných povinností, zejména ve zkouškovém období. Jejich zájmy a koníčky mají velmi specifický charakter. Věnují se neobvyklým věcem (alternativní oblast, znakový jazyk, charita, ...). Oblast sportu nezaujímá velký význam ani u jedné z nich. Především z časových důvodů. Čas pro své přátele se snaží vymezit, ale jsou situace, kdy jsou raději o samotě a odpočívají od nahromaděných povinností. Jejich hlavním cílem je úspěšně dokončit vysokou školu. Založení rodiny obě dvě respondentky odkládají na neurčito. Chtějí se věnovat spíše kariéře nebo cestování.

Otázky se respondentkám jevily jako srozumitelné. Pro výzkum bylo upraveno pouze pořadí témat a otázek k nim náležících.

3.2 Charakteristika respondentů a prostředí výzkumu

V této kapitole bych se chtěla především zaměřit na charakterizování jednotlivých dotazovaných. Dále se budu věnovat prostředí, ve kterém dotazování probíhalo. Zaměřuji se zde na fyzické prostředí i na psychické rozpoložení respondentů a jejich přijetí otázek.

➤ Resp1

První respondentkou byla studentka Veronika. Pochází z malé vesničky o 600 obyvatelích. V. je 23 let. Studuje navazující magisterský obor na filozofické fakultě na Palackého univerzitě v Olomouci. Je to již její třetí vysoká škola, kterou absolvuje. Nejdříve studovala bakalářský obor na filozofické fakultě na univerzitě v Hradci Králové (UHK), souběžně také pedagogický obor též na UHK. Pro respondentku je tedy škola opravdu důležitá. Přikládá jí velký význam. Také hovořila z větší části o své rodině. Má spíše bližší okruh přátel a půlroční vztah s mladým mužem z Dobrušky.

Celkově se studentka jevila spíše jako uzavřenější člověk, který si chrání své soukromí. Ovšem byla velmi příjemná a usměvavá. Z její mluvy byl patrný moravský dialekt. Dotazovaná zaujala vyrovnaný postoj. Odpovídala vstřícně a jasně. Otázkám porozuměla a nevyskytly se žádné větší problémy v průběhu rozhovoru. Rozhovor probíhal na bytě respondentky, který sdílí s dalšími pěti spolubydlícími. Byla zde příjemná atmosféra, barevné stěny, bytové doplňky a květiny dotvářely interiér.

➤ Resp2

Druhou respondentkou byla studentka přírodovědecké fakulty, Petra. Je jí 21 let. P. pochází z menšího města v Podkrkonoší. P. studovala všeobecné gymnázium v Trutnově. Univerzitu Palackého navštěvuje druhým rokem. Její obor klade velký důraz na samostudium, proto Petra tráví spoustu času vypracováváním seminárních prací. Dále jí čas vyplňuje sport. Dlouhodobě

se věnuje volejbalu. Má zde velký okruh přátel, se kterými tráví většinu svého volného času.

Petra odpovídala stručně, z počátku bylo těžké respondentku rozpovídat. Posléze se více uvolnila. Nejspíše z důvodu, že rozhovor probíhal u Petry doma, kam jsem byla pozvána. Prostředí bylo velmi příjemné, bylo uklizeno a nikdo nás nevyrušoval. Dotazovaná se jevila jako velmi přátelská, milá, oblíbená a usměvavá dívka. Proto je také nejspíše obklopena širokým okruhem přátel. V průběhu rozhovoru P. seděla zpříma a navazovala oční kontakt.

➤ Resp3

Dalším respondentem byl Adam. Tento mladý muž pochází z malé vesničky. Adamovi je 23 let a studuje navazující magisterský obor na filozofické fakultě. Studium ho vcelku baví a naplňuje. Hlavní hodnoty v životě dotazovaného zastává především rodina a přátelé. Svoji budoucnost vidí stále nejistě. Je velmi pracovitý a neopovrhne ani manuální těžkou prací.

Rozhovor probíhal v budovách školy, která je dotazovanému velmi blízká. Odpovídal dostatečným až vyčerpávajícím způsobem. Jeho odpovědi byly velmi rozsáhlé. Celý rozhovor probíhal plynule bez problémů. Adam se jevil jako velice přátelský, milý a hovorný muž. Značný byl moravský dialekt. Respondent udržoval přímý oční kontakt a byla patrná příjemná atmosféra.

➤ Resp4

Čtvrtou respondentkou byla Kateřina. Dotazovaná je 22 let a studuje třetí ročník bakalářského studia na filozofické fakultě. K. považuje školu za podstatnou část jejího života, především pro její budoucnost. Je to velmi

pracovitá dívka. Chodí na mnoho brigád. Dále je pro ni důležitá především rodina a její přítel, který studuje v Ostravě.

Respondentka se jevila jako velmi klidná a milá dívka. Má velmi tichý hlas, ale odpovídala vstřícně. Rozhovor probíhal v prázdné učebně po vyučování, po předešlé dohodě s dotazovanou. Občas jsme byly vyrušeny, ale Kateřina se nenechala vyvést z míry a věnovala se nadále rozhovoru.

➤ Resp5

Další respondentkou byla studentka filozofické fakulty, slečna Věrka. Věrice je 21 let a pochází z malé vesničky. Značnou část svého času dotazovaná věnuje svému příteli, se kterým bydlí. Její největší zálibou a zároveň prací je překládání článků z angličtiny do češtiny. Její kontakt s rodinou již není tak častý jako u ostatních respondentů.

Rozhovor probíhal po skončení vyučování v prázdné učebně. Respondentka odpovídala velmi stručně, bylo obtížné dotazovanou rozpovídat.

➤ Resp6

Honza byl šestým respondentem. Honzovi je 21 let a bydlí se svou rodinou v malém městečku o 3,5 tis. obyvatelích. Studuje přírodovědeckou fakultu a kontakt na něj jsem získala od respondentky Petry, která je jeho kamarádkou. H. věnuje značnou část svého volného času přátelům, své přítelkyni a svému koníčku fotbalu. Dokončit studium považuje za velmi důležité pro svou budoucnost.

Rozhovor probíhal u respondenta na privátě. Jeho pokoj byl jednoduše zařízen a nepřilíš uklizený. Dotazovaný byl unavený a neupravený, ale ochotně odpovídal. Občas jsme byli vyrušeni, ale Honza bez problémů navázal dále.

➤ Resp7

Dalším respondentem byl Radek. R. je 20 let a pochází z velkého města. Studuje dvouoborový program na filozofické fakultě. Radek je velmi sečtělý a chytrý mladý muž. Zajímá se především o politiku. Kromě studia vyniká též ve sportu, ve fotbale. V dospívání mohl dosáhnout až na fotbalovou reprezentaci, ale dal přednost studiu. Rodina je pro něho velmi důležitá.

Rozhovor s Radkem probíhal v jeho pokoji na privátě. Radek má rád svůj pořádek. Někdy má problém se svými spolubydlíci, kteří jsou spíše nepořádní. Dotazovaný hovořil velmi sofistikovaně a rozhovor probíhal bez menších problémů.

➤ Resp8

Dalším respondentem byl Pavel, student filozofické i přírodovědecké fakulty. Pavlovi je 21 let, ale vzhledově se jeví starší. Pochází z velkého města. Jeho největším koníčkem je fotbal a tenis. Školu považuje za velmi důležitou. Před ukončením studia by chtěl vycestovat do Ameriky nebo Ruska.

Rozhovor probíhal na pokoji respondenta. Radek bydlí s kamarády na privátě. V pokoji byl značný nepořádek a zápach, především hromady špinavého oblečení a prázdné láhve od alkoholu. Dotazovaný byl ležérně oblečen, na hlavě měl kšiltovku výrazné barvy. Otázkám porozuměl a ochotně odpovídal. Z počátku z něj byla „cítit“ jasná nervozita, ale po pár otázkách se uvolnil.

➤ Resp9

Devátým respondentem byl Matyáš. Matyášovi je 21 let a bydlí ve městě s 21 tis. obyvateli. Studuje na přírodovědecké fakultě. Jeho koníčkem je především florbal. Okolo sebe má velký okruh přátel, se kterými tráví

většinu svého volného času. Školu považuje za důležitou. Prozatím neřeší svou budoucnost a nechává si tzv. otevřené dveře. Jako přivýdělek pracuje pro americkou společnost. Dělá zprostředkovatele dat přes internet pro NASA.

Rozhovor s Matyášem byl velmi komplikovaný. Dotazovaný neprojevoval snahu odpovídat. Nechápal mé otázky a neustále se doptával. Podle mého názoru byl nesoustředěný. Bylo obtížné získat odpovědi. Rozhovor probíhal na pokoji u Matyáše, po domluvě s mým předchozím respondentem. Pokoj byl neuklizený a hlavní dominantou pokoje byla televize a DVD přehrávač.

➤ Resp10

Jednadvacetiletý Lukáš z malé vesničky byl dalším respondentem. Těž studuje na přírodovědecké fakultě. L. neprovozuje aktivně žádný sport, spíše rekreačně hraje fotbal, hokej a další. Je jedináček, rodina na něm velmi lpí, a proto se snaží trávit čas doma alespoň víkendy. Kolem sebe má velmi diverzifikovanou a širokou síť přátel. Studium považuje za důležité především pro získání titulu a pro následné lepší uplatnění na trhu práce. Svoji budoucnost vůbec neřeší, nechává věci plynout.

Rozhovor s Lukášem byl zajímavý. Jeho vyjadřování bylo tzv. na úrovni a odpovídal dostatečným způsobem. Jevil se jako velmi inteligentní muž. Po celou dobu rozhovoru si hrál s propiskou v ruce, nejspíše kvůli nervozitě. Dotazovaný mě pozval do jeho pokoje, který sdílí se svým spolubydlícím a spolužákem. Občas jsme byli vyrušeni, ale Lukáš rozhovor dokončil bez problémů.

➤ Resp11

Poslední a zároveň i nejmladší muž tohoto vzorku byl Petr. Je to 20 letý student přírodovědecké fakulty. Pochází z malého městečka. Bohužel ho

studium nenaplňuje. Chtěl by změnit obor a věnovat se spíše pedagogice. Má přítelkyni a spoustu přátel ve svém okolí. Jeho hlavním koníčkem, kterému věnuje svůj volný čas, je fotbal.

Rozhovor s Petrem probíhal u něho na pokoji. Petr se jeví velmi mladistvě až dětsky. Byl ostýchavý a odpovídal velmi stručně. Předpokládám, že byl probuzen, neboť zapomněl na naši domluvenou schůzku. Přesto byl zdvořilý a omluvil se.

➤ Resp12

Poslední respondentkou byla Blanka. Je to 23 letá studentka filozofické fakulty. Blanka pochází z menšího města. Její priority jsou oproti ostatním respondentům značně odlišné. Blanka se po dvou letech chození s jejím budoucím mužem, rozhodla pro založení rodiny. Dnes má již půlročního syna a bude se vdávat. Její prioritou je proto její syn, péče o něj a jejího budoucího manžela. Na studium však nezanevřela a nadále se mu věnuje. Dohodla si s ostatními vyučujícími individuální plán a učí se na zkoušky či pracuje na své diplomové práci. Velmi ji obdivuji, jak vše zvládá.

Rozhovor s Blankou probíhal v kavárně, po úspěšném vykonání její zkoušky. Seděly jsme v malém koutku, kde nás nikdo nevyrušoval. Respondentka je matkou, jak již bylo zmíněno výše, má mnoho povinností a bydlí příliš daleko od Olomouce. Z těchto důvodů jsme musely zvolit místo vyhovující pro ni i pro můj výzkum. Dotazovaná byla uvolněná a nedělalo jí potíže odpovídat na otázky.

3.3 Analýza rozhovorů

Jak již bylo zmíněno výše, analýza v kvalitativním výzkumu probíhá současně se sběrem dat. Analyzovat rozhovory se můžeme pokusit pomocí tří procesů. Jak uvádí Strauss a Corbinová (1999), analýza v zakotvené

teorii se skládá ze tří typů kódování – otevřené, axiální a selektivní kódování.

Prvním tzv. procesem je otevřené kódování, kde se porovnávají a seskupují jednotlivé kódy a vznikají subkategorie a následně kategorie³. Dalším krokem je axiální kódování. Tento typ kódování slouží k lepšímu porozumění mezi kategoriemi. Vzniká utříděnější výklad. Posledním krokem je selektivní kódování. V tomto kroku se tvoří tzv. teorie. Z nalezených dat vzniká příběh. Většinou nemůžeme tuto posloupnost kódování zaručit, neboť se mohou vytvářet zároveň.

3.3.1 Otevřené kódování

Hendl popisuje otevřené kódování jako výzkumníkův první průchod daty. Nejdříve lokalizuje témata v textu a přiřazuje jim označení. Výzkumník si pročítá své přepisy a poznámky k rozhovorům a hledá kritická místa. Otevřené kódování ukazuje v datech určitá témata (Hendl 2008, s. 247). Než jsme se dopracovali k otevřenému kódování, bylo nutné získat dostatek materiálu ke zpracování. Rozhovory s respondenty byly vedeny pomocí již předem stanovených témat, tzv. scénáře. Byly to tedy polostrukturované rozhovory. Otázky se zaměřovaly především na studium na vysoké škole, sociální kontakty respondentů, tedy otázky zaměřené na rodinu, přátele, spolužáky a ostatní známé, na volný čas a způsob jeho trávení, dále pak na praxi, brigádu či práci, kterou dotazovaný popřípadě vykonává, na finanční situaci respondenta, na způsob trávení letních prázdnin a v neposlední řadě také na bydlení a stravu v Olomouci. Zaměřila jsme se také na plány studentů, zda přemýšlí o své budoucnosti (viz příloha č. 3). V průběhu rozhovorů se začínaly jednotlivé odpovědi seskupovat a vznikaly jisté podobnosti mezi respondenty. Po utřídění těchto podobností i nesrovnalostí byla vytvořena tabulka otevřeného kódování, která obsahuje jednotlivé kódy, subkategorie a kategorie. Jako příklad je uvedena tabulka č. 8

---

³ „Kategorie jsou na vyšší a abstraktnější úrovni než koncepty. Jsou generovány stejným analytickým procesem pozorování, aby se ukázaly podobnosti a rozdíly. Kategorie představují ‚základní kameny‘ vznikající teorie. Jsou prostředkem, pomocí něhož se teorie může integrovat...“ (Corbinová, Strauss 1990 in Hendl 2008, s. 244).

v příloze č. 3. Kódy vznikaly z jednotlivých výroků respondentů. Dále se kódy seskupovaly do obecnější roviny, do tzv. subkategorií, které vyjadřují podobné odpovědi více respondentů. Naposled byly vytvořeny kategorie. Nejobecnější rovina, která vzniká ze subkategorií. Kategorie téměř korespondují s tématy polostrukturovaného rozhovoru. Nakonec byla vytvořena tabulka vlastností a dimenzí kategorií (viz příloha č. 4). Tento krok je důležitý pro přehlednější zpracování následujících bodů kódování. Pro lepší přehlednost zde uvádím tabulku.

Tabulka 2 : Kategorie a subkategorie

Kategorie	subkategorie
studium	týden tráví ve škole důležité je samostudium mají málo vyučujících hodin škola na 1. místě v žebříčku hodnot především dostudovat škola a její uplatnění studium více škol najednou učí se ve zkuškovém nebaví je studium
volný čas	sport kultura párty a schůzky s přáteli počítač a filmy nedostatek času
sociální kontakty	rodinné vazby přátelé partner/partnerka
praxe, brigády a finance	praxe zájem o práci osobní příjem

praxe, brigády a finance	peníze od rodičů letní brigáda důvod práce
bydlení a strava	problémy a nedostatky bydlení spokojenost s bydlením jídlo z domova jí v menze zajímá se o zdravou stravu jí nezdravě
letní prázdniny	brigáda dovolená odpočinek učení výkonnostní sport výlety rodina
plány do budoucnosti	dodělat studium hledání práce odložení zakládání rodiny bydlení po VŠ nic neřeší cestování

Zdroj: vlastní šetření

- Studium

Tato kategorie by měla být uvedena na prvním místě. Existuje zde pro to mnoho důvodů. Co může být pro studenty vysoké školy nejdůležitější? Kterou hodnotu staví na první místo? Je to určitě jejich studium. Přesto, že se občas vynoří i další zajímavé oblasti jejich života, například cestování či láska, jejich studium většinou převyšuje. Můžeme se zde odkázat i na

žebříček hodnot, který je uveden na s. 60-61. Osm respondentů z dvanácti se jasně vyjádřilo k důležitosti studia v jejich životě. Dotazovaná Veronika (23 let) uvedla: „..., *tak jako pro mě je ta škola důležitá hodně, ... Celkově je vzdělání prostě důležité.*“ Dále na první místo školu řadí i respondenti Petra (21 let): „... *já si myslím, že škola na prvním místě.*“, Věra (21 let): „*V aktuální době zastává první hodnotu, jakože je na prvním místě...*“, Radek (20 let): „*Tak jelikož sem měl kdysi možnost se vydat na dráhu profesionálního fotbalisty a vybral jsem si školu, tak si myslím, že škola je pro mě na prvním místě, si myslím stoprocentně.*“, Lukáš (21 let): „*Ale každopádně nákej ten titul to určitě chce, a pak se od toho nějak odrazit. Je to taková priorita, no.*“ A další respondenti mají podobný či shodný názor na školu.

Většina studentů považuje dokončení a úspěšné absolvování jejich oboru za nejpodstatnější cíl jejich brzké budoucnosti. Jako hlavní důvod uvádějí přístup k jejich lepšímu profesnímu uplatnění. Například Radek (20 let) má jasnou představu o svém studiu. Nyní studuje na filozofické fakultě bakalářský dvouobor zaměřující se na politiku. Dále Radek uvádí: „*No tak jakoby jestli se dostanu na to magisterský, kam chci, tak by si chtěl pak třeba ještě dodělat doktorát, tady v Olomouci. Třeba chvilku učit a pak dělat třeba v nějaký nevládní organizaci.*“ Dotazovaná Blanka (23 let) již založila rodinu, má půlročního syna, ale přesto je pro ni dokončení studia důležité. Blanka říká: „*Mě to vždycky i bavilo, chodit tam... Ted' už pro mě není nejdůležitější, a když jsem se ted' stresovala ve zkouškovém, tak jsem si pořád říkala, že to není všechno (smích) ale chtěla bych ji dodělat...*“

Jak tedy vypadá jejich studijní týden a celkový přístup ke studiu? Respondenti se shodli na své docházce do školy. Většina z dotazovaných má rozvrh od pondělí do středy. V neděli večer přijedou do Olomouce a přibližně ve čtvrtek odjíždějí domů. Počet vyučujících hodin nebývá příliš náročný. Petra (21 let) uvádí: „*No jakoby my zas tak tolik hodin nemáme, takže jakoby mě přijde, že zas tak tolik v tý škole nejsem...*“. Honza (21 let) má podobný názor jako Petra (21 let): „*No jakoby my zas tak tolik hodin nemáme, takže jakoby mě přijde, že zas tak tolik v tý škole nejsem...*“.

Přesto, že škola na studenty neklade příliš vysoké nároky na docházku, tak je veden důraz na samostudium. Respondenti zde uvádějí, že věnují část svého volného času (dva dny v týdnu) práci doma. Vypracovávají seminární práce, píšou eseje a celkově musejí pracovat více samostatně, než kolik času stráví ve škole. Tento jev je však pro studium na vysoké škole typický. Samostudium a celkově snaha studenta zjišťovat informace a vypracovávat různé práce, by ho měla lépe připravit na budoucí zaměstnání. Student Radek (20 let) svou přípravu zaměřuje především na četbu: „...*takže spíš jako čtu takovou tu dobrovolnou literaturu...*“. Také studentka Petra (21 let) se věnuje hodně samostudiu: „...*musím hodně dělat doma a to, že třeba klidně ty dva dny, prostě ten čtvrtek, pátek strávím...vlastně víc pracuju doma než v tý škola ty tři dny.*“

Polovina respondentů uvedla větší potřebu učení v průběhu zkouškového období. Můžeme předpokládat, že se tento jev objevuje u všech vysokoškolských studentů, neboť v průběhu zkouškového je na studenty kladen větší nárok na prokázání jejich znalostí. Někteří respondenti dokonce uvedli, že kromě zkouškového se studiu nevěnují vůbec. „*Sice pro ni jako mimo zkouškové takhle nic moc nedělám popravdě...*“, uvedla Kateřina (22 let).

Čtvrtina dotazovaných se věnuje studiu dvou škol najednou. Většinou se jedná o jedno dálkové a jedno prezenční studium. Důvod studia více škol najednou však nebyl zjištěn. Důvodů může být hned několik, především zájem o další obor, lepší profesní uplatnění či potřeba naplnění času.

Ve vzorku se však objevují respondenti, kteří ztratili zájem o studium. Veronika (23 let) studuje již třetí obor a má pocit, že její chuť do studia postupně upadá, uvádí: „...*tak toho mám trochu plný zuby, protože prostě se furt balit a jezdit sem a tam, pak celej den sedět ve školi, tak už mě to tak jako. Už se těším, až to skončí...*“ Další z respondentů Petr (20 let) sice se studiem teprve započal, ale jeho výběr oboru studia nebyl správný. Petr by rád přešel z přírodovědecké fakulty na pedagogickou.

○ Volný čas

Otázky zaměřující se na volný čas byly směřovány především na zábavu a koníčky, čili zájmy respondentů. V této oblasti se dotazovaní lišili především dle pohlaví a jejich finanční situace. Studenti, kteří dostávají menší kapesné a musí nyní chodit na brigády, mají volného času méně. Jejich volný čas se řídí nejen podle studia, ale i práce. Především studentky chodí častěji na nejrůznější brigády či placené praxe. Tomuto jevu se budeme věnovat později.

Mladí muži se nejvíce věnují sportu a počítačovým hrám. Ze sportu můžeme vyjmenovat především fotbal, florbal, hokej a posilovnu. Ke kolektivním sportům jsou vedeni již od dětství. Někteří se jim věnují až do dospělosti a hrají ho na určité úrovni. Jiní sportují jen z důvodu pohybu a setkávání se s přáteli. Posilovna slouží spíše jako doplnění tréninku. Radek (20 let) považuje fotbal za svou životní lásku a věnuje mu svůj veškerý volný čas, dodává: „*Je to taková, že jo životní láska, když to dělám už 15 let, de facto veškerý jedinej volnej čas věnuju fotbalu.*“ Pavel (21 let) hraje nejen fotbal, ale také tenis, též sportuje od dětství, říká: „*...tak závodně hraju tenis a fotbal, takže mám tréninky.*“ Dívky se příliš aktivně sportu nevěnují, pouze Petra (21 let) hraje volejbal. Je to její jediný koníček, kterému věnuje volný čas, uvádí: „*...čtvrtek, pátek jsou tréninky a víkendy jsou zápasy.*“ Ostatní dívky volí spíše různá aerobní cvičení ve skupině, jízdu na kole či turistiku.

Výše zmiňované počítačové hry okrádají mladé lidi o jejich čas, ale většina to považuje za zábavu a odpočinek. Studentky raději sledují nejrůznější seriály a filmy na počítači. Trávení volného času sledováním televize neuvedl žádný z respondentů. Pravděpodobně bude mít tento jev více příčin, které můžeme pouze odhadovat. Studenti nemají na svých bytech televizi, aktuální dění u nás a ve světě sledují na internetu nebo sledují televizi pouze zanedbatelný čas, kterému nepřikládají velký význam.

Další aktivity vyplňující volný čas studentů jsou posezení s přáteli, chození na různé párty, koncerty, do kina i do divadla. Na vysokých školách dochází k prolínání nejrůznějších subkultur a stylů. Nevznikají zde plně uzavřené

skupiny lidí. Například přesto, že někteří nevyznávají styl disko, tak jsou ochotni jít s přáteli na party tohoto stylu. Lukáš (21 let) uvádí: „*Hmm, jakoby mám rád festivaly, mám rád festivaly jako je punk rock, rock...něco takovýho no. Ted' vždycky docela trpím, když sme včera byli v „patnáctce“, ale dobrý, taky sme si to užili.*“ Pavel (21 let) je též přesvědčen, že není nejdůležitější styl hudby: „*Nee, to nemám specifický. To jde spíš o ten kolektiv lidí, co sem tam objeví.*“

Studentky chodí často do kaváren s kamarádkami na kávu. Především ve volných chvílích mezi vyučováním. Nejsložitější situace nastává opět u maminky Blanky (23 let), která se též ráda baví s přáteli. Blanka si musí vždy nejdříve zařídit hlídání pro svého syna Lukáška. Blanka svoji situaci popisuje následovně: „*Sem tam – když se domluvíme s kamarádkama... S holkama z gymplu se takhle čas od času domluvíme a něco spácháme... Péťa se umí o Lukyho postarat od A do Z, takže nemusím být bezpodmínečně pořád doma :) Jinak za kulturou (i párty) ted' většinou vyrazím spíš s Péťou a známýma, jeho mamka ráda hlídá, tak můžeme vyrazit... Třeba ted' v lednu jsme byli na dvou plesech, v únoru jedeme do divadla, a tak...“*

Někteří respondenti si stěžují na nedostatek volného času. Tento nedostatek pramení zejména z pracovní vytíženosti, studijních aktivit či z trávení času s přítelem/přítečkou a rodinou. Studenti tráví celý týden daleko od rodiny a o víkendech se věnují rodině či příteli/přítečce, které přes týden nevidí. Honza (21 let) si stěžuje na přílišnou vytíženost kvůli škole: „*...máme hodně nějakých seminárních úkolů nebo projektů, takže to zabere docela dost času. Takže nemám čas, tady na nějaký volný aktivitu nebo to, co bych chtěl úplně dělat.*“ Čas s rodinou tráví například Lukáš (21 let), říká: „*A o víkendu vlastně, naši chtějí, abych něco dělal doma, takže většinou makám na zahradě. Ted' už vlastně napadl sníh, takže asi problém. Víš co, máme rodinný dům, takže tam je práce furt.*“ A také především maminka Blanka (23 let): „*Většinu času jsem doma s prckem...“*

Zájmy, postoje a celkový styl trávení volného času je tedy u vysokoškoláků již utříděný. Studenti VŠ nevytvářejí tak uzavřené skupiny, jako

středoškolská mládež. Jak již bylo zmíněno v kapitole Subkultury mládeže. Smolík (2000) zde uvádí, že mladí lidé s nástupem na vysokou školu mají své myšlenky utříděnější a subkultury se pozvolna rozpadají.

- Sociální kontakty

Dále bych chtěla plynule navázat na rodinu a další sociální kontakty, které studenti udržují.

Rodina bývá pro mladé lidi stěžejní. Přestože s ní netráví již tolik času, jako když byli dětmi, stále zastává v jejich životě důležitou roli. Především z důvodu, že jsou studenti převážně stále finančně závislí na rodičích. A nejen finančně, ale i emočně samozřejmě. Rodina bývá tzv. kotvou, kam se může člověk vždy vrátit. Z rozhovorů bylo zřejmé, že si studenti své rodiny váží. Radek (20 let) hovořil o své rodině velice pěkně a bylo patrné, že si je vědom její důležitosti, uvedl: *„Too...co se týče rodiny, nic důležitějšího není. Mám s nima si myslím velice dobrou vztah. Mám vlastně staršího brácha, kterej už s náma nežije, tak se s nažím s ním udržovat kontakt, jak to jen jde.“* Čas strávený s rodinou již není tak dlouhý, ale přesto neustále udržují kontakt formou telefonů a internetu. Například Adam (23 let) je neustále v kontaktu se svou rodinou, uvádí: *„Občas zavolám, jakože domů, jak se mají, co je nového a taky, aby věděli, že sem zdravý, že mi nic není...když jsem v Olomouci, tak zavolám jednou za den, dejme tomu jednou za dva dny. Sestře teda víckrát to jo, protože s ní si tak prostě popovídám, ještě ta má mimišo, tak si chcu popovídat, jak on se má a tak.“* Všichni uvedli, že jezdí domů každý víkend, nanejvýš jednou za čtrnáct dní své rodiče navštěvují. Dívky i chlapci se snaží své rodině pomáhat a vyjít jim vstříc s jejich potřebami. Kateřina (22 let) říká: *„A o víkendu pomáhám rodičům vlastně, protože se budem stěhovat, tak pomáhám na baráku.“* Také Matyáš (21 let) se snaží své rodině věnovat: *„Tak rodině se snažím věnovat čas, když sem prostě doma a mám na to ten čas.“*

Pro mladé lidi jsou důležití také jejich přátelé. Tráví s nimi svůj volný čas, bydlí spolu na kolejích či na privátě, potkávají se ve škole, při společných zálibách, na párty i na brigádách. Respondenti uváděli, že jejich síť přátel je diverzifikovaná. Setkávají se s přáteli ze střední školy, z rodného města, ze sportovních aktivit, z vysoké školy, s přáteli, které poznali na různých večírcích, dále pak například s lidmi, které poznali při cestování.⁴ V tomto věku bývá síť přátel různorodá a široká. Záleží jen na jednotlivcích, zda dokáží svá přátelství udržet. Jak říká Radek (20 let): „*Kamáradi taky, mám jich podle mě hodně...samozřejmě rozlišuju kamarád, a fakt jako dobrej kamarád, že jo, tak to má asi každej, ale mám takový, na který se můžu obrátit, když bude nějaký problém.*“

Z rozhovorů bylo zřejmé, že pro studenty, mladé muže, jsou přátelé důležitější a věnují jim více času než studentky. Dívky se více zaměřují na práci, školu, rodinu a eventuálně svého přítele.

Otázky týkající se určitého milostného vztahu nebyly vynechány. Hlavním úkolem bylo zjistit, zda studenti udržují stálý milostný vztah. Kolik času věnují svému partnerovi/partnerce. Pravděpodobně nejvíce času se svým partnerem tráví Blanka (23 let). Blanka je již zasnoubená. S přítelem Petrem

---

⁴ Petra (21 let): „*No tak já mám jakoby dvě skupiny. A to jsou kolem volejbalu, to je ale třeba prostě ale 30 lidí, různý věkový kategorie a pak vlastně lidi ve škole, spolužáci, no. Většinou je to všechno lidi z volejbalu.*“

Adam (23 let): „*Takže se známe jako odmala, takže to fakt můžu říct, že jsou to opravdu přátelé ti kluci. A já sem pak šel, ale na gympl do Hradiště, takže ten kontakt s těmi lidmi už nebyl takový, ale furt jsem třeba hrával fotbal, chodil ven, takže ten kontakt s těma tam pořád byl. A v tom Hradišti, ve městě, což tam sem měl třídu a ostatní třídy, tak to sme se taky skamarádili celkem. Děláme srazy, jednou za půl roku třeba, když se nás sejde takový to zdravé jádro, jak se říká.*“

Honza (21 let): „*Tak kamarády mám jako i v Šumperku i tady v Olomouci. Ale prostě, když sem v Olomouci, tak se stýkám s kamarádama tady z vysoké, že...nebo co sem si našel, takhle třeba na různých akcích nebo tak a když sem doma, v Šumperku, tak se stýkám zase s jinejma kamarádama.*“

Lukáš (21 let): „*Jo kamarádi, to si myslím, že dobrý. Asi nejvíc času trávím s těma kamarádama, no... Určitě je to hodně diverzifikovaný, jako že tady mám prostě z toho Šumperka ty kluky, Radka z Jihlavy a zas v tý vesnici mám svoje, takovou sortu lidí.*“

spolu bydlí a vychovávají jejich syna Lukáška. Také Věra (22 let) tráví se svým přítelem většinu svého volného času. Bydlí spolu na privatě v Olomouci, ale Věrka má spoustu práce s překládáním textů, proto říká: *„Aktuálně, když mám čas, tak ho musím věnovat příteli, aby se se mnou nerozešel.“* Další dotazovaní se snaží trávit čas se svým přítelem/přítečkyní o víkendech nebo se příležitostně navštěvují. Adam (23 let) pociťuje neshody s přítelkyní, kvůli nedostatku času a prostoru jejich schůzek, říká: *„Tak tady v Olomouci, jako na skok to jde prakticky každý den, jakože na půl hodinky se sejít, no tak to jo. Jinak na to delší vidění se, tak to už prostě chce ty prostory třeba. Nevadí mě ani, když by tam někdo byl, ale jí to trošku vadí se mi zdá. Ale už sme to vyřešili se mi zdá. Jinak býváme u ní většinou, než u nás.“*

Polovina respondentů však žádný vztah neudržuje. Především muži jsou raději sami a říkají, že tomu nechávají volný průběh.

- Praxe, brigády a finance

Většina budoucích zaměstnavatelů vyžaduje od absolventů praxi v oboru. Absolvují tedy studenti stáže a praxe již během studia? Na tuto otázku byly získány překvapující odpovědi. Pouze jedna studentka chodí na placenou stáž. Veronika (23 let) je v absolventském ročníku a chodí na praxi do realitní kanceláře v Olomouci. Veronika vysvětluje důvod její stáže: *„No tak jednak asi, abych měla peníze, protože si myslím, že si tam při studiu vydělám docela dobře a hlavně taky kvůli tomu, abych měla nějakou praxi do budoucna, tak to byl asi tak jako hlavní důvod, protože ty peníze vím, že prostě, kdybych teď nemám, tak mi daj třeba něco naši nebo mám něco z prázdnin a zas bych se musela uskromnit nebo tak. Je to určitě jako přilepšení, ale spíš to bylo z důvodu, abych měla praxi, nějakou.“* Ostatní respondenti jsou přesvědčeni, že praxi nepotřebují nebo se ještě nezačali o tuto možnost vůbec zajímat.

Všichni respondenti jsou alespoň částečně zajištěni od rodičů. Dostávají peníze na nejnnutnější věci, jako je ubytování, jízdné a stravování. Ovšem tyto finance ani zdaleka nepokrývají veškeré výdaje studentů. Jak již bylo zmíněno výše, studenti rádi navštěvují kavárny, restaurace, párty, také rádi sportují, chodí do kina, nakupují apod. Tyto výlohy si však hradí ze svých ušetřených či vydělaných peněz. Příkladem je Petra (21 let), která hraje aktivně volejbal: *„Takže utratím zas víc, to je náky kafe a večery strávený. Anebo i když jezdím na ten volejbal, tak už nedostávám jiny peníze, takže si to všechno prostě platím sama.“* Otázkou zůstává, kde a jak si studenti vydělávají peníze. Převážná většina dotazovaných chodí na letní brigády. Peníze si pak ušetří na své osobní výdaje. Pracují v různých fabrikách a muži převážně na stavbách vykonávají těžkou manuální práci. Například Lukáš (21 let) popisuje svoji brigádu: *„V létě různý fabriky, byl sem u nás v buši, prostě za pásem dělnas. Ruční práce prostě, natíral jsem taky stěny.“* Také Petr (20 let) pracuje o letních prázdninách: *„Brigádu mívám jenom v létě, v jedné firmě, kde dělám vlastně cokoliv, co je potřeba.“* Studenti, kteří se věnují sportu aktivně, mají možnost vydělat si peníze skrze jejich oblíbený sport. Radek, který je velmi dobrý ve fotbale si začal sportem vydělávat: *„Ooo, jakoby...nevím, jestli se tomu dá říkat brigáda. Dělám jakoby fotbalovýho rozhodčího a to už nákej ten peníz je.“* Pavel (21 let) má do budoucnosti možnost si vydělávat peníze jako tenisový trenér malých chlapců. Další zajímavé přivýdělký byly zaznamenány z oblasti internetu. Matyáš (21 let) pracuje jako zprostředkovatel. Svoji brigádu vysvětluje: *„Mám přivýdělky, ale je to takový složitý. Je to takovej, nevím jak to popsat...je to prostě americká společnost, vyvíjí pro NASU technologie a já jsem jakoby jejich, jak to říct, já nevím zprostředkovatel... No zprostředkovávám jim, jakoby...třeba můžem dát příklad toho, že já mám vlastně zapleť ten počítač a v tom počítači běží program, kterej jim dává... moje virtuální paměť a díky tomu já mám z toho profity...“.* Studentka Kateřina (22 let) má dokonce více brigád v průběhu školního roku. Pracuje jako servírka, prodavačka v obchodě s oblečením či pracuje s dětmi. Studentka Věrka (22 let) se naopak celoročně, již několik let, věnuje

překládání textů z angličtiny do češtiny. Tato práce jí přináší potřebný finanční obnos a zároveň ji baví.

Další zajímavé přivýdělnky, které se ve výzkumu prokázaly, jako sázení či hraní pokeru nepovažují za plnohodnotné příjmy, ale spíše za zábavu.

Na otázku zda se svými příjmy a příjmy od rodičů dokáží hospodařit, byly odpovědi rozdílné. Ovšem žádný z dotazovaných studentů není zahlcen dluhy a snaží se se svým kapesným vyžít. Někteří jsou více zodpovědní a své finance si snaží uspořádat. Například Radek (20 let) říká: *„Joo, zatím jako sem nikdy neměl problém, že bych se dostal do situace, kdy bych si prostě řekl, aha teď prostě 2 tejdny a nemám ani korunu, vždycky jsem nějak vyšel... většinou snažím se věci plánovat. Takže si tám alespoň teoretickej rozpočet dám.“*

- Bydlení a strava

S finančním rozpočtem souvisí také bydlení a strava. Dotazovaní, kteří mají menší finanční příjem, šetří právě na stravě. Polovina respondentů uvedla, že si dováží jídlo z domova od rodičů. Můžeme však předpokládat, že jich bude více. Tímto způsobem ušetří velkou část peněz. Další možností je stravování v menze, které je také finančně výhodné. Do menzy chodí pravidelně šest respondentů. Stravu v menze nepovažují za nejlepší, ale je to jednoduchý a levný způsob stravování, především pro chlapce. Honza svoji situaci popisuje následovně: *„Jinak chodím do menzy, no...protože hlavně kvůli penězům, že...protože jak sem začínal v prváku, tak sem se snažil chodit někam třeba na menička nebo tak, protože ta menza co si budem povídat není nic moc ty jídla, ale prostě sem pochopil, že ty peníze fakt jako jsou na prvním místě, takže chodím do tý menzi.“*

V dnešní době je trendem zabývat se tím, co jíme. Stravovat se zdravě a vybírat si bio potraviny. Dívky jednoznačně projevíly větší zájem o zdravou stravu. Snaží se samy si vařit a vybírat si zdravé potraviny. Věra

(22 let) říká: „*To jako si hlídám nebo snažím se dávat pozor na to co jím, že jakoby nekupuju vyloženě levný salámy nebo paštiky, to vůbec. Vaříme si doma, snažíme se a tak.*“ Někteří mladí muži se též snaží o zdravou stravu, ale jen výjimečně u tohoto rozhodnutí vydrží. Většina mužů uvedla, že se nezajímá o to co jí, že sní všechno a dokonce, že jsou proti zdravé stravě.⁵

A jak se staví vysokoškolští studenti k bydlení ve více lidech? Nedostatek soukromí a vlastního prostoru by mohl být problém. Mají mladí lidé dostatek tolerance pro své spolubydlící? Odpovědi dotazovaných byly rozporuplné. Bylo patrné, že se objevují světlejší i horší okamžiky spolubydlení. Základem pro příjemné bydlení by měla být dobrá domluva a vymyšlený systém úklidu a dalších služeb. Tyto představy jsou však především u mužů mylné. Jak uvádí Radek (20 let) : „*Nevyhovuje mi to, jako nevyhovuje, asi není to správný slovo. Ale vidíš sama, jak to tady vypadá, jo. To prostě nejde, to mi vadí. Protože jsem zvyklej od rodičů na určitéj pořádek.*“ A dále Pavel (21 let): „*Tak jako se podívej, jaký tady je svinčik. Takže, to je jediný, co mě tady vadí. Jo že šest kluků nedokáže udržet ten pořádek. Přijedu v neděli a v pondělí už to tady tak vypadá.*“ Oproti chlapcům Veronika (23 let) takový problém nemá. Bydlí na bytě s dalšími pěti studentkami a je přesvědčená, že vše závisí na domluvě. Ovšem soukromí nemůžeme hledat v žádném typu bydlení, podobném kolejiím či privátu. Petra (21 let) bydlí na kolejích a svůj pokoj popisuje jako malý a nedostatečný pro tři osoby, říká: „*A asi to mě vadí nejvíc a taky to soukromí. Jsou tam jako docela malý pokoje, no a nedá se tam kam jinám jít. Někdy to chce klid a to tam bohužel není.*“ Přesto, že jsou zde patrné problémy s úklidem a soukromí, existují i lepší stránky tohoto typu bydlení. Všichni respondenti uvedli, že mají na bytě dobrou partu lidí. Občas se vyskytnou nedorozumění, ale dokáží je vyřešit. Tráví spolu čas jak na bytě,

---

⁵ Radek (20 let): „*Nepřemýšlím nad tím, sem takovej řekněmě odpůrce zdravýho životního stylu. Prostě, když mi má něco chutnat, něco tučnýho, mastnýho, tak si to prostě dám. A dávám si to teda hodně často.*“

Lukáš (21 let): „*Já vždycky jakoby, že jsem taková popelnice jakoby, takže když mám hlad, tak sním úlně všechno a jakoby asi jím hodně nezdravě. Jako vím to, ale...*“

tak mimo byt. Často jsou to lidé, kteří se znají z předešlých let. Nejvíce rozdílný typ bydlení má Blanka (23 let). Jak již bylo zmíněno výše, tak Blanka žije se svým partnerem a synem v rodinném domku, který byl nedávno dostavěn.

- Letní prázdniny

Do této chvíle jsme se zajímali především o životní způsob vysokoškoláků v průběhu jejich školního roku. Jak ovšem tráví své volné dny o letních prázdninách? Zajímalo nás, zda chodí na brigády, cestují nebo jen tak odpočívají. Když měli respondenti vyprávět o svých letních prázdninách, nikdo nezmínil svou rodinu, čas s ní strávený. Pouze opět již zmiňovaná maminka Blanka, která má již svou vlastní rodinu. Většina respondentů tráví prázdniny spíše s přáteli. Jezdí společně na výlety a dovolené do zahraničí. Tento jev může být příčinou větší samostatnosti vysokoškoláků. Studenti jsou již plnoletí a více zodpovědní, než například středoškoláci. Alespoň by tedy měli být. Jejich rodiče jim více důvěřují. Kromě cestování studenti tráví volné chvíle odpočinkem. Honza (21 let) jezdí se svou přítelkyní na wellness pobyty, Petr (20 let) tráví čas u bazénu s přáteli. Aktivnější studenti, především ti, kteří v průběhu roku vykonávají aktivně nějaký sport, vyplňují své letní prázdniny tréninky a různými soustředěními. Petra (21 let) věnuje volejbalu značnou část prázdnin: „...a většinou tak do půlky srpna a pak už mi začíná jakoby volejbal, soustředění třeba tejden, tejden a půl, takže to už pak mám třeba každéj druhej den trénink.“ Také Radek (20 let) většinu času sportuje: „A pak už zase začíná dejme tomu od půlky července fotbal, takže zas věnuju drtivou většinu toho času hodně tomu fotbalu.“

Nejvíce času však studenti v létě věnují vydělávání peněz. Chodí na nejrůznější brigády. Chlapci vykonávají především manuální práce. Pracují ve fabrikách, na stavbách atd. Dívky též pracují často ve fabrikách, ale vykonávají méně náročnou práci. Věra (22 let) si udržuje svou brigádu překládání po celý rok. Kateřina (22 let) pracuje v cestovní kanceláři a jezdí

jako delegátka po celé Evropě. Dívky tedy vykonávají spíše duševní práci a chlapci manuální.

Na konci léta přicházejí povinnosti týkající se školy. Některé termíny zkoušek jsou vypsány na září. Z tohoto důvodu si musí studenti vymezit čas také na učení.

- Plány do budoucnosti

Pro vysokoškoláky by mělo být uvažování o budoucnosti stěžejní. Obor studia by si měli vybírat dle svých budoucích plánů či snů o zaměstnání. Jak je to však ve skutečnosti?

Nejbližším cílem pro studenty je dokončení studia, u některých dokončit bakalářský program a dostat se na magisterský. Věra (22 let) má jasný studijní cíl: *„No plány mám jednoznačně. Co se týká třeba školy, tak mám v plánu dodělat si bakaláře, pak teda dělám současně ještě druhého bakaláře, takže toho taky dodělám. Pak asi na magisterský do Prahy a pak už asi pracovat.“*

Kromě dokončení studia většina respondentů přemýšlí o svém budoucím zaměstnání. Někteří mají jasnější představu, jiní prozatím jen hledají možnosti jejich uplatnění. Radek (20 let) je jedním z dotazovaných, který ví, kde chce pracovat: *„Třeba chvilku učit a pak dělat třeba v nějaký nevládní organizaci.“* Petr (20 let), který je nespokojený se svým studijním oborem (PŘF), se snaží přestoupit na pedagogickou fakultu, aby mohl v budoucnosti učit: *„Hmm, to jo, to zas bych možná chtěl učit, ale uvidíme, jak to dopadne.“*

Dokončení studia a hledání práce souvisí také s hledáním vlastního bydlení. Nad touto otázkou však přemýšlí pouze respondenti, kteří mají dlouhodobý partnerský vztah. Veronika (23 let) říká: *„Jako chtěla bych bydlet s přítelem, že by sme byli spolu, že bysme se nevidali o víkendech, ...“* Také Honza (21 let) řeší otázku společného bydlení: *„...prostě přemýšlím i nad tím, já*

nevím, jestli s přítelkyní jsme spolu docela dlouho, tak jestli jít s ní někam bydlet jako do baráku nebo se nastěhovat někam do bytu, tak i tohle řeším.“

Všichni respondenti se však shodli na odložení rodiny, tedy jejím založení. Ti, kteří nemají partnera/partnerku nad touto možností ani nepřemýšlejí. Ti, kteří jsou zadání, pokládají za přednější dosažení určité kariéry a celkové zabezpečení, především zajištění vhodného bydlení. Kateřina (22 let) vidí svoji budoucnost následovně: *„No určitě jsem o tom přemýšlela, tak jako zhruba, protože ono je to daleko ještě docela. Ale tak, že bych chtěla dva roky pracovat a potom třeba mít děti, ať mám ňáskou tu mateřskou. Uvidíme.“* Veronika (23 let) by též chtěla se založením rodiny počkat: *„...rodinu jako taky asi jako neplánuju... jako vyloženě, že bych chtěla jako postavit dům a zasadit strom, tak to asi nee.“*

Výpovědi respondentů se tedy téměř shodují s výsledky výzkumu *Mladé generace* z roku 1997 (Hamplová, Pikálková in Mansfeldová a Tuček 2002), které jsou uvedeny v podkapitole Vstup do manželství. Je zde zřejmé, že většina mladých lidí od 21 do 26 let žije odděleně a více než polovina přemýšlí do budoucnosti o manželství.

Dalším trendem dnešní doby je cestování. Mnoho studentů odjíždí v průběhu studia na výměnný pobyt do zahraničí, na Erasmus⁶. Další možností je vycestování po ukončení studia a nabytí nových zkušeností před nástupem do zaměstnání. Respondenti možnost cestování příliš nezmiňovali. Pavel (21 let) projevil zájem o cestování, říká: *„A plán jako bližší, než udělat tu školu, tak chtěl bych teďka, než skončí letní semestr, tak bych chtěl odcestovat do Ameriky nebo do Ruska. Je to takový protichůdný, ale prostě pryč. Nechtěl bych prožít léto teďka tady, no.“*

---

⁶ „Program Erasmus, vlajková loď EU v oblasti programů vzdělávání a odborné přípravy, je zaměřen na mobilitu a spolupráci ve vysokoškolském vzdělávání v Evropě... Erasmus pomáhá studentům a zaměstnancům vysokých škol v jejich osobním a profesním rozvoji... 26 let po svém zahájení v Evropě se programu Erasmus podařilo dosáhnout velkého cíle: vyslat 3 miliony studentů na zkušenou do zahraničí. Vysokoškolští studenti mají možnost v rámci tohoto úspěšného vzdělávacího programu studovat v zahraničí nebo absolvovat pracovní stáž v zahraniční společnosti“ (NAEP: Národní agentura pro evropské vzdělávací programy).

Ovšem ne všichni dotazovaní si vytvářejí své budoucí plány. Zejména mladí muži žijí spíše ze dne na den a svou budoucností se nezabývají.⁷ Dotazovaná Petra (21 let) si prozatím není jistá svou budoucností, zejména v oblasti zaměstnání: „*No nedá se říct, že bych neřešila, ale spíš jakoby vůbec nevím. Protože ten můj obor je ještě takovej, že vlastně skoro pořád nevíme, co z nás bude. Takže to spíš tak nechávám tak náhodě, co bude to bude.*“ Příloha č. 3 obsahuje tabulku otevřeného kódování kategorie Plány do budoucnosti.

3.3.2 Axiální kódování

Axiální kódování je dalším krokem analýzy. V této části výzkumník zvažuje příčiny a důsledky, podmínky a interakce, procesy, strategie a následky. Ty tvoří „osy“ propojující jednotlivé kategorie. Výzkumník dále hledá nové kategorie a kódy, které spolu souvisejí. Odhaluje jednotlivé vztahy mezi kategoriemi (Hendl 2008, s. 248). Při axiálním kódování mohou vznikat nové otázky, můžeme opustit od některých kategorií nebo zkoumat jiné do větší hloubky (Hendl 2008, s. 250).

---

⁷ Honza (21 let): „*Ale nechávám tomu volnej průběh...*“

Matyáš (21 let): „*Neřeším spíš.*“

Lukáš (21 let): „*Já právě vůbec nemám žádný cíle, životní. Nevím, no..něk žiju ze dne na den prostě. Nějak se tím nezabývám, no.*“

Tabulka 3: Paradigmatický model

Příčinné podmínky	Jev	Kontext	Intervenující podmínky	Strategie jednání a interakce	Následky
Hledáme v představách, touhách a snech mladého člověka, které vyplývají z osobních vlastností člověka.	Studium.	Obtížnost studia. Snaha o dokončení studia. Škola jako priorit.	Čas, společenský status rodiny, individuální biografie jedince.	Samostudium, příprava na zkoušky. Praxe a stáže. Brigáda jako vedlejší příjem respondenta.	Plnění cílů. Získání vysněného zaměstnání.

Zdroj: vlastní šetření

Příčinné podmínky hledáme v *představách, touhách a snech* mladého člověka, které vyplývají z *osobních vlastností člověka*.

Jako jev bylo určeno *studium*. Většina plánů vysokoškolských studentů se odvíjí od jejich studia. Tento jev se objevoval v průběhu všech rozhovorů.

Studium je uskutečňováno v kontextu, který chápeme jako soubor vlastností jevu. Můžeme za něj považovat jeho *obtížnost, snahu o dokončení školy či její přednost v hodnotovém žebříčku*.

Vše se děje za intervenujících podmínek, pod kterými můžeme vidět *časové podmínky, společenský status rodiny respondenta či individuální biografii jedince*. Tyto podmínky mají vliv na to, jak bude studium do budoucna formováno.

Za strategii jednání můžeme považovat *samostudium, přípravu na zkoušky či docházení na praxe a stáže*. Dále také *brigáda* jako vedlejší příjem studenta. Následkem vykonání těchto kroků jednání dojde k naplnění cílů, tedy k *získání vysněného zaměstnání*.

Tabulka 4: Vzájemné vztahy mezi kategoriemi

	Studium	Volný čas	Sociální kontakty	Praxe, brigáda a finance	Bydlení a strava	Letní prázdniny	Plány do budoucnosti
Studium							
Volný čas	Množství volného času se odvíjí od množství vyučujících hodin a potřeby samostudia.						
Sociální kontakty	Navazování sociálních kontaktů ve škole.	Navazování nových kontaktů a utužování těch stávajících.					
Praxe, brigáda a finance	Praxe jako doplněk studia pro lepší uplatnění na trhu práce. Potřeba příjmu při studiu.	Při dostatku volného času možnost příjmu.	Navazování nových sociálních kontaktů.				
Bydlení a strava	Při studiu bydlení mimo domov. Nutnost samostatného hospodaření.	Možnost zvelebování bydlení a možnost pro vaření.	Sdílení bydlení s ostatními lidmi.	Příjmy na pokrytí nákladů.			
Letní prázdniny	Odpočinek od studia.	Prostor pro oblíbené aktivity.	Trávení času s přáteli a rodinou.	Možnost dlouhodobější brigády.	Bydlení a stravování doma u rodičů.		
Plány do budoucnosti	V závislosti na budoucím vysněném zaměstnání.	Prostor pro vytváření plánů.	Založení rodiny. Udržení přátelství.	Příprava pro budoucí zaměstnání.	Plány na osamostatnění.	Možnost vycestování.	

Zdroj: vlastní šetření

Tato tabulka slouží k lepšímu porozumění provázanosti mezi kategoriemi. Jsou zde znázorněny vztahy mezi jednotlivými kategoriemi.

3.3.3 *Selektivní kódování*

Posledním krokem analýzy dat je selektivní kódování. Tato etapa výzkumu souvisí s integrací výsledků. Identifikujeme hlavní téma výzkumu. V této části výzkumník provádí porovnání a kontrasty (Hendl 2008, s. 251). Byla zvolena centrální kategorie a popsány vzájemné vztahy právě mezi centrální kategorií a dalšími kategoriemi výzkumu. Nakonec vznikl příběh, jako malá teorie.

Centrální kategorie: STUDIUM

Tabulka 5: Vztahy mezi centrální kategorií a ostatními stanovenými kategoriemi

<i>Vztahy mezi centrální kategorií a dalšími kategoriemi výzkumu</i>	Studium
Volný čas	Méně volného času v průběhu zkouškového období. Volný čas spíše večer a o víkendech.
Sociální kontakty	Zodpovědnost vůči rodině/partnerovi, kteří podporují své děti/partnera při studiu. Přizpůsobení osobního života studiu. Získání nových přátel v průběhu studia.
Praxe, brigády a finance	Nutný přívýdělek v průběhu studia. Získání praxe v průběhu studia.
Bydlení a strava	Nedostatek soukromí při studiu. Hledání výhodného a příjemného bydlení při studiu. Učí se sami stravovat.
Letní prázdniny.	Učí se na konci prázdnin na zkoušky.
Plány do budoucnosti	Studium jako výchozí bod pro získání vysněného zaměstnání.

Zdroj: *vlastní šetření*

Kategorie Studium byla stanovená jako *centrální*. Z výzkumu tedy vyplývá, že pro vysokoškoláky je studium ústředním tématem jejich současného života. Mladí lidé žijí přítomností. Jejich každodenní povinnosti se týkají především školy. Studenti jsou přes týden odloučení od své rodiny a musejí se naučit sami hospodařit. Veškeré aktivity a sociální kontakty se musí přizpůsobovat jejich studiu. Rodina, partner nebo přátelé podporují/nepodporují jedince v jeho snaze studovat. Měli by dát člověku prostor a čas pro jeho studium. Většina rodičů své děti podporuje a chápe, že čas strávený s nimi bude kratší. Přátele mají studenti neustále ve své blízkosti a tráví s nimi spoustu volného času. Ten je též závislý na množství studia. Ve volném čase studenti rádi sportují a chodí na párty. Více volného času získají o letních prázdninách, kdy se naskýtá možnost cestování a brigády. Dlouhodobější plány do budoucnosti si studenti s přesností nevytvářejí. Zaměřují se pouze na budoucí zaměstnání, které se bude pravděpodobně odvíjet od toho, zda dokončí studium, získají titul či nikoliv.

3.3.4 Žebříček hodnot

Tabulka 6: Žebříček hodnot studentů VŠ

1.	ŠKOLA
2.	PŘÁTELE
3.	ZÁBAVA
4.	PARTNER/KA
5.	RODINA
6.	PRÁCE

Zdroj: vlastní šetření

Na základě stanovených kategorií a subkategorií můžeme sestavit žebříček hodnot studentů, tzv. hierarchii preferencí. Celkový žebříček však může být zkreslený, neboť vzorek obsahuje více mužů než žen. Z tohoto důvodu jsem

sestavila další dva žebříčky hodnot, zvláště pro studenty a studentky. Objevuje se zde patrná rozdílnost v hodnotách. Studenti, mladí muži, dávají přednost zábavě a přátelům. Studentky, mladé ženy, naopak staví partnera/přítele před přátele a důležitou součástí jejich života je také nějaká práce či brigáda. Může to značit větší odpovědnost žen nebo větší náhled do budoucnosti. Odpověď na tuto otázku bychom museli zkoumat podrobněji. Školu však považují téměř všichni respondenti za prioritu ve svém současném životě a snaží se jí věnovat dostatek času a úsilí. Její dokončení a získání titulu považují všichni studenti tohoto výzkumu za jejich nejbližší cíl budoucnosti. Největší rozdílnost se však projevuje u respondentky Blanky. Blanka dokázala propojit školu a založení rodiny. Stará se o svého půlročního chlapce a zároveň se učí na zkoušky. Její hodnotový žebříček je tedy rapidně odlišný od ostatních studentů.

Tabulka 7: Žebříček hodnot podle pohlaví

	STUDENTI UPOL	STUDENTKY UPOL
1.	ŠKOLA	ŠKOLA
2.	ZÁBAVA	PRÁCE
3.	PŘÁTELÉ	PARTNER
4.	PARTNERKA	PŘÁTELÉ
5.	RODINA	RODINA
6.	PRÁCE	ZÁBAVA

Zdroj: vlastní šetření

V kapitole Hodnoty mladých lidí je popisován rozdíl mezi hodnotami mladých a dospělých lidí, podle Saka (2000). Sak přikládá mladým lidem hodnoty především jako láska, přátelství, zájmy a svoboda. S přibývajícím věkem však narůstají na významu hodnoty jako rodina, odpovědnost vůči

ostatním lidem, zdraví a politická angažovanost. Tento výzkum se ovšem nezaměřuje na všechny zkoumané aspekty jako výzkum Saka. Ten dále ve svém souhrnu nerozlišuje vzdělanostní strukturu. Vysokoškoláci tohoto výzkumu přikládají vysokou hodnotu škole, můžeme tedy jejich odpovědnost za svůj život považovat za značnou. Hodnoty jako zábava a přátelé ovšem figurují též v popředí jejich hodnotového žebříčku, především u mužů.

3.3.5 Vyjádření k výsledkům

Výzkumný vzorek tvoří 12 studentů. Je však tento počet dostačující pro vytváření závěrů? Pro ověření dosažených výsledků byla provedena tzv. *focus group*. Hendl tento pojem vysvětluje ve svém slovníku cizích slov, jako diskuzi ve skupině na téma určené moderátorem (Hendl 2005, s. 389). Charakteristiku *focus group* můžeme přirovnat ke skupinovému interview. Hendl ho popisuje jako organizovanější typ skupinové diskuse, jako kvalitativní rozhovor s větším počtem jedinců. Dotazovaní dostanou otázku od tazatele. Navzájem poslouchají své odpovědi a reagují na ně. Není důležité, aby se dosáhlo souhlasu (Hendl 2005, s. 183). V naší diskuzi bylo vyzváno pět studentek filozofické fakulty (23 let). Obezámila jsem se s výzkumem a předložila jsem jim výsledná tvrzení, ke kterým se měly vyjádřit, zda souhlasí či nesouhlasí a proč.

- Škola je moje priorita, chci především dokončit školu.
- Dávám přednost příteli před kamarády.
- Svou rodinu odsouvám na druhou kolej, nemám na ně dostatek času.
- Chodím/chodila jsem na praxi. Praxi považuji za důležitou.
- Přivydělávám si na brigádách.
- Svůj volný čas věnuji především koníčkům a zábavě.
- Prozatím nepřemýšlím nad založením mé vlastní rodiny.

Odpovědi byly opět velmi diferencované. Na hlavním cíli, dokončit školu, se všechny shodly. Zadané respondentky potvrdily, že tráví více času se

svým přítelem než s přáteli. Se svou rodinou se snaží také trávit dostatek času, ale občas tíha povinností a velký okruh zájmů převládá. Velmi se zajímají o získání praxe, z důvodu lepšího uplatnění na trhu práce. Projevil se zde vliv Erasmu (viz k. Plány do budoucnosti). Možnost vycestovat do cizí země je v dnešní době velmi vysoká. Studenti se snaží této možnosti využít. Byla zde značná ctižádost dívek něčeho dosáhnout, než založí rodinu. O založení rodiny uvažují jen studentky, které mají vážný vztah. Ovšem vlastní rodina pro ně představuje pouze vzdálený cíl. Založení rodiny se tedy nejeví jako jejich priorita do budoucnosti.

3.4 Shrnutí

Výzkumné šetření na téma Životní způsoby vysokoškoláků přineslo mnoho překvapivých, ale zároveň i očekávaných výsledků. Hlavní témata, na která jsem se v tomto výzkumu zaměřila, byla: studium, volný čas, sociální kontakty, práce, letní prázdniny a plány do budoucnosti. Výzkumné šetření započalo vytvořením plánu, a následně vytvořením struktury témat rozhovoru. Dotazování započalo v září 2013 a po celý podzim jsem sbírala data a zároveň je kódovala. Bylo získáno dvanáct rozhovorů od studentů vysoké školy v Olomouci, sedm od mladých mužů a pět od mladých žen. Analýza dat probíhala od prosince 2013 do konce ledna 2014. Nejdříve jsem provedla otevřené kódování a posléze axiální a selektivní kódování. Celkové dotváření studie bylo prováděno v průběhu února 2014.

Jako základní výzkumná otázka byla stanovena: *Jaké hlavní diference můžeme pozorovat u životních způsobů vysokoškoláků?* U otázky zaměřené na studium a jeho význam se studenti shodli. Škola a její dokončení je priorita číslo jedna. Studium tedy v jejich současném životě zaujímá první místo. Studenti považují dokončení studia za důležitý mezník pro získání lepšího profesního uplatnění a popřípadě zvýšení jejich sociálního statusu. Shodu s těmito výsledky nalezneme v kapitole s názvem Vysokoškoláci obecně, kde jsou uvedeny důvody studia z výzkumu Tučka (1996). Další téma - způsob trávení volného času je velmi diferencovaný, zejména mezi

studentkami a studenty. Studentky využívají svůj volný čas k dalšímu přivýdělků či k získání praxe. Studenti jsou více lehkomyšlní, více se věnují sportu, navštěvují nejrůznější párty a chtějí si užívat života. Také pohled na budoucnost je utvářen u každého z nich odlišně. Studentky mají jasnější představu o své budoucnosti. Chtějí získat praxi, alespoň dva roky pracovat a poté by chtěly založit rodinu. Studenti nad svou budoucností příliš nepřemýšlejí. Do manželství ani do založení rodiny se nehrnou. Pouze ti, co považují svůj partnerský vztah za vážný, přemýšlí o společném bydlení. Nikdo však ze studentů neuvažuje o brzkém založení rodiny, až na jednu výjimku. Studentka Blanka má již půlročního syna a je zasnoubená. Můžeme tedy tento případ považovat spíše za ojedinělý.

Další podstatná diference se projevila v otázce trávení času s přáteli. Tato otázka souvisí s trávením volného času. Muži věnují více volného času zábavě a sportu, tedy více času tráví s přáteli a jsou pro ně velmi důležití. Většinou mají okolo sebe široký okruh přátel. Mladé ženy, studentky, naopak mají ve svém okruhu přátel jen několik dobrých přítelkyň a chodí společně na kávu. Tráví společný čas poměrně méně. Studenti tedy tvoří pevné okruhy přátel, zájmové skupiny, se kterými tráví svůj volný čas. Ke shodným závěrům ve svém výzkumu dospěli také Dobrovolská a Duplinský (1981), jak již bylo uvedeno v Úvodu.

Letní prázdniny většina studentů tráví přivýděláním si na různých brigádách. Ve volných chvílích tráví čas opět s přáteli. Jezdí na festivaly, výlety nebo se jen tak „poflakují“ u bazénu.

Další výzkumnou otázkou byla: *Jak ovlivňuje studenty jejich rodinný život?* Žádný z respondentů se nevyjádřil negativně o své rodině. Hovořili o svých příbuzných velice dobře. Jsou si vědomi, že je zanedbávají a nevěnují jim dostatek času, ale snaží se vypomoci, především svým rodičům. Rodiny dotazovaných se snaží podporovat své děti ve studiu, ale ne vždy disponují dostatkem financí pro studium. Studenti si jsou této skutečnosti vědomi. Někteří se pokoušejí o vlastní přivýdělky, jiní jsou ochotni se uskromnit.

Ovšem jak velkou podporu ke studiu mají studenti od svých rodičů, zjištěno nebylo.

Třetí výzkumnou otázkou byla: *Vytvářejí si strategie pro své životní plány?* Frič (2003) ve svém výzkumu říká, že studenti a podnikatelé jsou zodpovědnější k vytváření plánů do budoucnosti. Považují je za důležité (viz k. Životní způsob vysokoškoláků). Toto tvrzení se v mém výzkumu potvrdilo pouze z části. Tedy někteří si své plány vytvářejí a někteří o své budoucnosti nepřemýšlí vůbec. Studentky mají jasnější představy a uvažují o své budoucí rodině. Vytvářejí si plány o svém budoucím zaměstnání, době, kdy založí rodinu, budou mít děti. Ženy více přemýšlí o dětech, avšak jejich budoucí zaměstnání je pro ně také důležité. Studenti nad možností založení rodiny příliš nepřemýšlí. Jejich hlavním cílem v současné chvíli je dokončení studia. Zůstává otázkou, zda je tento přístup studentů dobrý či špatný. V dnešní společnosti stoupá počet nesezdaných soužití i bezdětných párů. Odkládání rodiny má mnoho pozitiv, mladý pár se může nejdříve řádně zabezpečit, mít jistou práci a bydlení a až poté vstoupit do manželství a počít dítě. Naproti tomu zde existují i negativa odkládání založení rodiny. Především možnost otěhotnět se s přibývajícím věkem snižuje a i muži mají v dnešní době zvyšující se problémy se svou plodností. Říčan se též nepřiklání jen k jedné straně. Nemyslí si, že by ve třiceti bylo pozdě na vstoupení do manželství. Existuje mnoho důvodů, z kterých mladí lidé nevstupují do manželství, a můžeme je jen schválit. Někteří prožili v milostném vztahu zklamání a potřebují odklad (Říčan 2004, s. 245).

3.5 Kritická diskuze

Srovnávat výsledky tohoto výzkumu s dosavadními výzkumy či literaturou je poměrně složité. Existuje pro to několik překážek. Především proto, že již představené výzkumy se téměř vždy zaměřují na mládež obecně. Bylo nalezeno minimum výzkumů, které by bylo možné porovnat s vysokoškoláky tohoto výzkumu a jejich životním způsobem. Dále byly nalezeny pouze kvantitativní výzkumy.

Studie Dobrovolské a Duplinského s názvem *Hodnotové orientace vysokoškoláka z hlediska současné koncepce hodnot* (1981) došla k závěru, že studenti posledních ročníků staví do pozadí interpersonální milostné vztahy a dávají větší význam hodnotám rodičovským a interpersonálním solidním vztahům. Toto je pravděpodobně spojeno s narůstající odpovědností vůči druhým (Dobrovolská, Duplinský 1981, s. 112). To však v naší práci nebylo zcela potvrzeno. Narůstající odpovědnost byla patrná, ale hodnoty rodičovství jsou v současné době stavěny do pozadí a mladí lidé tuto etapu svého života odsouvají.

Výsledky výzkumu jsou sestaveny z dvanácti rozhovorů se studenty přírodovědecké a filozofické fakulty UPOL. Můžeme se tedy pokusit aplikovat výsledky i na jiné VŠ, ale stejné fakulty (přírodovědecká, filozofická). Studenti pocházejí z různých míst České republiky, a proto si myslím, že UPOL není jedinou univerzitou, na kterou můžeme aplikovat výsledky. Avšak jistá specifika se objevují v oblasti fakult. Studenti námi vybraných fakult tráví ve škole méně času a důležitější je jejich samostudium. Což jistě nemůžeme aplikovat i na všechny ostatní fakulty nebo obory.

Závěr

Máme-li tedy shrnout obsah této diplomové práce, musíme ji rozdělit do dvou částí. První část je teoretická. Zde jsem se zaměřila na objasnění pojmů, především životního způsobu, životního stylu, hodnot mladých lidí a vysokoškoláků obecně. Druhá část této práce byla zaměřena prakticky a jsou zde popsány způsoby získávání dat, jejich analýza a interpretace. Cílem diplomové práce bylo popsat různorodé životní způsoby vysokoškoláků. Zaměřit se na jejich priority a cíle do budoucnosti. Již v kapitole Shrnutí byly podrobněji popsány výsledky výzkumu. Bylo zde také zodpovězeno na výzkumné otázky. Můžeme tedy výzkum považovat za dokončený. Byly nalezeny určité diference i shody mezi způsoby života vysokoškoláků.

Studium představuje pro studenty hlavní hodnotu v jejich současné situaci. Považují ho za výchozí bod pro své budoucí zaměstnání. Po dokončení studia si chtějí především nejdříve vybudovat určitou praxi a najít si stále plnohodnotné zaměstnání. Založení rodiny ihned po získání titulu studenti neplánují. V trávení volného času se objevily rozdíly v pohlaví, tzv. genderové diference. Studentky se věnují více studiu, práci a popřípadě svému příteli. Studenti tráví svůj volný čas spíše s přáteli. Baví se na párty nebo sportují. Žijí více volnomyšlenkářsky. Zbytek svého volného času se snaží všichni studenti věnovat rodině.

Studenti se učí především samostatnosti. Musí se sami starat o své přechodné bydlení a stravu v Olomouci. Největším problémem je nedostatek soukromí, neboť většina studentů sdílí své bydlení s dalšími studenty či přáteli. Podpora rodiny spočívá především ve finanční podpoře. Psychická podpora nebyla zjišťována. Dále se studenti musejí věnovat samostudiu, což je pro jejich odpovědnost další velkou zkouškou.

Ve výzkumu se neprojevila žádná výrazná subkultura vysokoškoláků. Nejvíce skupin se tvoří v oblasti sportu, jako je fotbal či florbal. Hudební vkus je rozrůzněný, ale vyhraněný jen v přiměřené míře. Studenti považují

za nejdůležitější trávit čas s přáteli a jsou ochotni slevit ze svých požadavků na vkus hudby.

Víra v některé náboženství nebyla zaznamenána. Nemůžeme však s jistotou říci, že by studenti nebyli věřící. Otázka na náboženství nebyla kladena. Ovšem žádný z respondentů se nevyjádřil, že by chodil pravidelně do kostela nebo provozoval jiné náboženské rituály. Jak již bylo zmíněno výše, Frič (2003) ve své knize *Češi na cestě za svojí budoucností* uvádí výzkum, kde tři čtvrtiny mladých lidí a především vysokoškoláci jsou nositelé modernizačních změn. Tedy, že nezastávají žádné náboženství.

Pro větší proniknutí do problému a ověření výsledků tohoto výzkumu bych navrhovala rozšíření o kvantitativní šetření. Především se více zaměřit na roli rodiny v životě vysokoškoláků či na hodnotu zdraví.

Anotace

Příjmení a jméno autora: Brejtrová Nely

Název katedry a fakulty: Katedra sociologie a andragogiky FF UP

Název práce: Životní způsoby vysokoškoláků

Počet znaků: 111 218

Počet příloh: 4

Počet titulů použité literatury: 21

Klíčová slova: hodnoty, mladá dospělost, vysokoškoláci, životní styl, životní způsob

Cílem této diplomové práce bylo zaměřit se na způsoby života konkrétní skupiny mládeže: studentů VŠ. Na základě studia odborné literatury a pilotáže terénu byl definován a následně operacionalizován pojem způsob života, stanoveno a zdůvodněno kritérium výběru sociální skupiny vysokoškoláků UP. Na základě toho byly stanoveny výzkumné předpoklady, které pak byly ověřovány sociologickým výzkumem. Škola a její dokončení je stavěna na první místo v hierarchii hodnot studentů. Svou budoucnost příliš neřeší a raději se baví s přáteli a sportují. Zvyšující zodpovědnost za svůj budoucí život se výrazněji projevila u dívek v posledním ročníku studia.

Annotation

Keywords: lifestyle, life strategies, young adulthood, undergraduates, values

The aim of this diploma thesis was to focus on the ways of life of a particular group of young people: university students. The concept of way of life was defined and then operationalized and the criterion of selecting the target social group of undergraduates from Palacký University was justified, both based on the study of literature and field exploration. Pre-assumptions were first established based on this research and then verified by sociological research as follows: university and its graduation dominate the hierarchy of student's values. The undergraduates are not concerned with their future too much and they prefer going out with friends and doing sports. However, the responsibility for future life is increasing among girls in their final year of university studies.

Seznam použité literatury

BURIÁNEK, J. Dnešní mládež – důvěra, protesty, hodnoty. In VEČERKA, K. (ed.) *Mládež a sociální patologie*. Praha: Masarykova česká sociologická společnost, sekce sociální patologie, 2006. s. 67–73.

CORBINOVÁ, J., STRAUSS, A. *Základy kvalitativního výzkumu: Postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Boskovice: Albert, 1999.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD *Vysokoškoláci z demografického pohledu 1991 – 2006*. [online]. 2007 [cit. 25. 2. 2014]. Dostupné z WWW: [http://www.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/t/610030925C/\\$File/403607k03.pdf](http://www.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/t/610030925C/$File/403607k03.pdf)

DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008.

DOBROVOLSKÁ, D., DUPLINSKÝ J. *Hodnotová orientace vysokoškoláka z hlediska současné koncepce hodnot*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1981.

DUFFKOVÁ, J. *Životní způsob/životní styl a jeho variantnost*. Praha: MČSS při AV ČR, 2005.

DUBSKÝ, J., DUFFKOVÁ, J., URBAN, L. *Sociologie životního stylu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008.

FRIČ, P. a kol. *Češi na cestě za svojí budoucností*. Praha: G plus G, s.r.o, 2003.

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005.

HULÁKOVÁ, M. *Životní způsob a problém hodnot*. Praha: Academia, 1980.

KUBÁTOVÁ, H. *Sociologie životního způsobu*. Praha: Grada, 2010.

MACHONIN, P., TUČEK, M. a kol. *Česká společnost v transformaci: k proměnám sociální struktury*. Praha: SLON, 1996.

MATĚJŮ, P. a kol. *Bílá kniha terciárního vzdělávání*. Praha: MŠMT, 2009. [online]. [cit. 10. 3. 2014]. Dostupné z WWW: <http://www.msmt.cz/reforma-terciarniho-vzdelavani/bila-kniha?highlightWords=B%C3%AD1%C3%A1+kniha>

MOŽNÝ, I. *Česká společnost: nejdůležitější fakta o kvalitě našeho život*. Praha: Portál, 2002.

NAEP: Národní agentura pro evropské vzdělávací programy. *Erasmus*. [online]. [cit. 10. 3. 2014]. Dostupné z WWW: http://www.naep.cz/index.php?a=view-project-folder&project_folder_id=34&view_type_code=program&#record_67

PETRUSEK, M. *Sociologie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992.

ŘÍČAN, P. *Cesta životem*. Praha: Portál, 2004.

SAK, P. *Proměny české mládeže: česká mládež z pohledu sociologických výzkumů*. Praha: Petrklíč, 2000.

SAK, P., SAKOVÁ, K. *Mládež na křižovatce: Sociologická analýza postavení mládeže ve společnosti a její úlohy v procesech evropeizace a informatizace*. Praha: Svoboda servis, 2004.

SMOLÍK, J. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada Publishig, 2010.

TUČEK, M. a kol. *Dynamika české společnosti a osudy lidí na přelomu tisíciletí*. Praha: SLON, 2003.

Seznam tabulek a grafů

Tabulka 1: Stručný přehled respondentů	32
Tabulka 2 : Kategorie a subkategorie	41
Tabulka 3: Paradigmatický model	57
Tabulka 4: Vzájemné vztahy mezi kategoriemi.....	58
Tabulka 5: Vztahy mezi centrální kategorií a ostatními stanovenými kategoriemi	59
Tabulka 6: Žebříček hodnot studentů VŠ	60
Tabulka 7: Žebříček hodnot podle pohlaví	61
Tabulka 8: Plány do budoucna.....	82
Tabulka 9: Vlastnosti a dimenze kategorií.....	84

Přílohy

Příloha č. 1: Scénář rozhovoru

Příloha č. 2: Přepis rozhovoru

Příloha č. 3: Otevřené kódování – kategorie Plány do budoucna

Příloha č. 4: Vlastnosti a dimenze kategorií

Příloha č. 1: Scénář rozhovoru

Samotnému rozhovoru předchází úvodní pozdravení a obeznámení respondenta s rozhovorem, s jednotlivými otázkami. Dále ujišťujeme respondenta o anonymitě rozhovoru a vysvětlíme použitelnost rozhovoru. V neposlední řadě musíme dostat svolení o nahrávce rozhovoru od dotazovaného.

Úvodní otázka: **Jak trávíš svůj typický týden?**

1) ŠKOLA

- Jaký má pro tebe význam, zastoupení ve tvém životě?

2) VOLNÝ ČAS

- Máš nějaké koníčky?
- Jsi součástí nějakého spolku či skupiny?
- Navštěvuješ nějaké párty, koncerty, atd.?

3) SOCIÁLNÍ KONTAKTY

- Kolik času věnuješ své rodině a přátelům?

4) PRÁCE

- Pracuješ?
- Z jakého důvodu? (praxe, vlastní zájem, nezbytný přivýdělek)

5) FINANČNÍ ROZPOČET

- Kolik podílu ze svého rozpočtu dáš na bydlení, dojíždění, zábavu, atd.? Vycházíš s penězi?

6) BYDLENÍ

- S kým bydlíš? (přítel/přítelkyně, kamarád, spolužák, atd.)
- Jaký máš typ bydlení?

7) JÍDLO A NÁPOJE

- Zabýváš se tím, co jíš nebo zohledňuješ finanční rozpočet?

8) LETNÍ PRÁZDNINY

- Chodíš na brigády, cestuješ, odpočíváš?

9) PLÁNY DO BUDOUCNOSTI

- Přemýšlíš o své budoucnosti?
- Vytváříš si plány?

Identifikační znaky respondenta:

žena/muž

věk

vzdělání

bydliště (počet obyvatel)

Příloha č. 2: Přepis rozhovoru

Tz: Jak trávíš svůj typický týden?

Resp1: Typicky, jo? (smích) No tak v neděli se sbalím, nachystám si věci a ráno jedu asi v 6 hodin nebo v 7 do Olomouce. No a pondělí, úterý jsem ve školi, od rána do večera a pak chodím na tu stáž teďka, co mám, čtvrtěk pátek tak na 8 hodin, takže to je asi tak a odpoledne se snažím třeba cvičit, vyřídít si knihovnu, nákupy. No a pak o víkendu jedu domů že, jsem s našima, s přítelem.

Tz: Jaký význam má pro tebe škola? Považuješ jí za důležitou hodnotu ve tvém životě?

Resp1: Jo tak já si myslím, že určitě, ale možná už to teďka tak postupně opadá, tím jak jsem prostě byla na bakalářovi a dělala jsem k tomu ještě jeden. Tak už jenom to, že jsem si dala ty dvě školy, tak jako pro mě je ta škola důležitá hodně, ale teď prostě už jako, když se to tak řekne, tak toho mám trochu plný zuby, protože prostě se furt balit a jezdit sem a tam, pak celej den sedět ve školi, tak už mě to tak jako. Už se těším, až to skončí, no, už se těším spíš do nějakého pracovního procesu, než tohle, už mě to moc nebaví, ale ne tak, že bych řekla, že škola jako není důležitá nebo tak. Celkově je vzdělání prostě důležitý.

Tz: Mluvila jsi o tom, že chodíš cvičit. Je to tvůj jediný koníček? O co se ještě zajímáš?

Resp1: Určitě ráda zajdu na koncert, do divadla. A jinak asi jako nákej ve volným čase mám nejradši, vezmu psa a jdem někam do lesa s našima a s bráchem a asi nic nákýho speciálního.

Tz: Když si mluvila o koncertech, jakou hudbu máš ráda?

Resp1: Asi punkovou, ska..

Tz: Hmm. S kým chodíš na ty koncerty?

Resp1: Většinou se domluvíme s přítelem a přibalíme k sobě někoho, a nebo vlastně tím jak on je úplně z jinýho města, tak jsem doma sama, tak jdem někam s holkama sednout nebo někam zajedem, ale to už teďka moc není, už je to takový těžký poskládat, prostě jak už moc lidí, každej má nějakou svůj jinej rozvrh a těžko se to sešteluje, tak aby se všichni sešli.

Tz: Jak často vídáš své přátele a rodinu? Vidíš v tom nějakou pravidelnost? Kolik času jim věnuješ?

Resp1: No tak jako, když jsem tady, tak jsem s holkama na bytě a tak a když jsem doma, tak jako se snažím nějak rozvrhnout, abych i s našima trávila nějakou čas a zároveň třeba na večer se domluvíme s holkama, že někam jdem a taky jako jdu s jednou a zas pak ju nevidím 14 dní, je to takový jak kdy. Tak jako vždycky se snažím aspoň o víkendu, jako domluvit aspoň s někým někam zajdem nebo tak. Jednou za 14 dní se vidíme se známejma, tak na střídačku.

Tz: Kde bydlíš, kde trávíš nejvíce času?

Resp1: Tak nejvíce času jsem asi tady v Olomouci na bytě, pak jedu do Sebranic na víkend a nebo jedu za přítelem do Dobrušky, takže jsem tam.

Tz: Kde bydlíš v Olomouci?

Resp1: No tak v Olomouci bydlíme na bytě s holkama v šesti, v paneláku.

Tz: Vyhovuje ti to?

Resp1: Jo jako oproti tomu, když jsem byla v Hradci na bakaláři, tak jsem bydlela na kolejích a to oproti tomuhle je to úplně něco jinýho. Tam jsme měli kuchyňku na chodbě, záchody společný, sprchy společný, takže žádný soukromí. Tady jako že jo není taky žádný soukromí, aby tady člověk mohl nějak zalézt, ale pořád si myslím, že se nějak domluvíme. Myslím si, že to je v pohodě. Jako nedělá mi to problém. Jako kolikrát taky, že jo, když jsem doma, tak jsem ráda, že mám svůj klid. Nebo tak.

Tz: Mohu se zeptat na tvůj finanční rozpočet? Co se týče bydlení, stravy, dojíždění a zábavy.

Resp1: No, tak jako bydlení a třeba mobil mi platí máma, tak jestli mi pošle asi 2500 na účet každé měsíce. No a zbytek se snažím tak nějak pokrýt sama, co si přes léto vydělám, prostě brigády. Tak takový nějaký výdaje, že si koupím něco na sebe nebo tak. No a pak třeba, že jo jídlo, na jídlo peníze mě dá třeba máma něco o víkendy a nějakou dopravu. Nebo většinou to dělám tak, že se snažím nabalit si z domu jídlo, abych měla zásoby.

Tz: Zabýváš se tedy tím, co jíš?

Resp1: Jo tak jako není to zas, že bych šla do obchodu, tak jako vybírám si ve slevách nějaký jako levný potraviny. Jako zas nemůžu si přijít a říct koupím si tohle a tohle. Musím přemýšlet nad tím co si koupím a jestli to spotřebuju, abych to nenakupovala zbytečně a pak to nevyhazovala. Jako musím určitě přemýšlet jako, nejsem na tom tak dobře, že bych si ty peníze vyhazovala, no.

Tz: Mluvila jsi o nějaké stáži. Z jakého důvodu tedy pracuješ?

Resp1: No tak jednak asi, abych měla peníze, protože si myslím, že si tam při studiu vydělám docela dobře a hlavně taky kvůli tomu, abych měla nějakou praxi do budoucna, tak to byl asi tak jako hlavní důvod, protože ty peníze vím, že prostě, kdybych teď nemám, tak mi daj třeba něco naši nebo mám něco z prázdnin a zas bych se musela uskromnit nebo tak. Je to určitě jako přilepšení, ale spíš to bylo z důvodu, abych měla praxi, nějakou.

Tz: Můžu se tedy zeptat, jak prožíváš letní prázdniny? Pracuješ nebo si spíše užíváš?

Resp1: Jo tak doufám, že tak půl na půl, no..snažím se to nějak vždycky zkombinovat, jako vždycky se snažím nebo snad od 15 jsem měla každé léto nějakou brigádu. Většinou to bylo někde ve fabrice, že jsem dělala třeba i 12 a aspoň ty dva měsíce jsem prostě chtěla mít odpracovaný, protože během té školy si ty peníze prostě nevydělám. A tohle jsem měla už takový

pohodový, jsem byla na pracovním úřadě, takže jsem měla takovou normální pracovní docházku a měla jsem jako i víc volného času. Takže jsem se snažila. Byli jsme i na dovolené, dvakrát na 2 týdny. Tak ňák jsem odpočívala (smích) a pak jsem měla koncem prázdnin ještě zkoušky ňáky. Snažím se to vždycky vyplnit.

Tz: Máš nějaké plány do budoucnosti, přemýšlíš o ní?

Resp1: No asi se jí docela děsím, jako co bude. (smích) Nevím, no...jako ňáký konkrétní plány asi nemám jako, jak se nás dneska všichni ptají, tak už ste prostě v posledním semestru, tak jako co máte prostě v plánu, co chcete, už víte, kde vás zaměstnají a tak. Tak jako takovou představu asi nemám, jako. Chci si teď prodloužit toho magistra, o ten jeden rok nebo o půl roku minimálně, nahnat si teď ještě ňáký ty stáže, praxe, sehnat si třeba i nějakou práci zatím na poloviční úvazek při tom studiu a až to dodělám, tak doufám, že něco najdu, buď tady v Olomouci, nebo někde u nás.

Tz: Stavíš tedy práci na první místo ve svém hodnotovém žebříčku?

Resp1: No určitě. Studovat už dál asi nebudu (smích) a rodinu jako taky asi jako neplánuju. Jako chtěla bych bydlet s přítelem, že by sme byli spolu, že bysme se nevidali o víkendech, ale jako vyloženě, že bych chtěla jako postavit dům a zasadit strom (smích), tak to asi nee.

Tz: Jak dlouho chodíš se svým přítelem?

Resp1: Rok.

Tz: Moc děkuji za rozhovor.

Resp1: Veronika

- 23 let
- Bydliště: 600 obyv.
- FF UPOL
- Rozhovor probíhal v příjemné, přátelské atmosféře na bytě u respondentky v Olomouci

- Odpovědi byly konkrétní, jasné
- Dotazovaná není pravděpodobně příliš otevřený typ člověka, chrání si své soukromí
- Má spíše několik blízkých přátel a velmi jí záleží na rodině
- Škola a práce jsou pro ni důležité hodnoty
- Další poznatky: moravský dialekt, časté úsměvy, vyrovnaný postoj

Příloha č. 3: Otevřené kódování – kategorie Plány do budoucna

Tabulka 8: Plány do budoucna

Kategorie	Subkategorie	Kódy	Respondent
Plány do budoucnosti	dodělat studium	Prodloužit si magistra	Resp1, řádek 76
		Prodloužit poslední rok	Resp3, řádek 36
		Přemýšlí, co chce dál studovat	Resp4, řádek 68
		Dodělat oba bakaláře a jít na magistra	Resp5, řádek 50 a 51
		Dostat se na magisterské studium, udělat si doktorát	Resp7, řádek 61 a 62
		Dodělat školu	Resp8, řádek 56
	hledání práce	Dodělat školu	Resp12, řádek 16
		Sehnat si práci	Resp1, řádek 77
		Najít si stáž, zaměstnání	Resp3, řádek 30 a 37
		Udělat si praxi po škole	Resp5, řádek 54
		Chtěl by učit a dále pracovat v nevládní organizaci	Resp7, řádek 62
		Pracovat v zahraničí	Resp9, řádek 68
		Chtěl by učit	Resp11, řádek 44
	odložení zakládání rodiny	Přemýšlí o práci	Resp12, řádek 58
		Rodinu zatím neplánuje	Resp1, řádek 81
O rodině zatím nepřemýšlí		Resp3, řádek 42	
Nejdříve pracovat chvíli, zabezpečit se a potom až děti		Resp4, řádek 72 a 74	
Rodina až po vybudování kariéry		Resp5, řádek 55	
Není s kým plánovat rodinu		Resp7, řádek 64	
bydlení po VŠ	Rodinu nejdříve za 10 let	Resp11, řádek 46	
	Chce bydlet s přítelem	Resp1, řádek 82	
	Osamostatnit se po VŠ	Resp4, řádek 69	

		Kde bude bydlet s přítelkyní	Resp6, řádek 61
	nic neřeší	Nic neplánuje, neřeší	Resp2, řádek 78-82
		Nechává tomu volný průběh	Resp6, řádek 59
		Budoucnost neřeší	Resp9, řádek 66
		Nemá žádné cíle, žije ze dne na den	Resp10, řádek 60
		Nic neplánuje	Resp11, řádek 42
		Radši neplánovat, plány jsou k ničemu	Resp12, řádek 60 a 61
	cestování	O prázdninách jezdit s cestovkou Odcestovat do Ameriky nebo Ruska	Resp4, řádek 61 Resp8, řádek 57 a 58

Zdroj: vlastní šetření

Příloha č. 4: Vlastnosti a dimenze kategorií

Tabulka 9: Vlastnosti a dimenze kategorií

Kategorie	Vlastnost	Dimenze
Studium	dokončenost obtížnost prioritnost	Jak moc? málo/středně/hodně Do jaké míry? dokončené/nedokončené
Sociální kontakty	úzké široké otevřenost uzavřenost krátkodobost dlouhodobost	Do jaké míry? úzká/široká Jak moc? málo/středně/hodně Jak dlouho? krátkodobé/dlouhodobé
Volný čas	naplněnost nenaplněnost sportovní zábavný	Jak moc? málo/středně/hodně Do jaké míry? nízká/střední/vysoká
Praxe, brigády a finance	dostatečnost důležitost intenzivnost	Jak moc? málo/středně/hodně Do jaké míry? nízká/střední/vysoká
Bydlení a strava	spokojenost nespokojenost dostatečnost	Do jaké míry? nízká/střední/vysoká
Letní prázdniny	naplněnost dostatečnost	Jak moc? málo/středně/hodně Do jaké míry? nízká/střední/vysoká

Zdroj: vlastní šetření